

proeko

BIURO PROJEKTÓW I WDROŻEŃ PROEKOLOGICZNYCH

80-354 Gdańsk, ul. Ziemowita 19

tel./fax (0-58) 552-05-06

e-mail: proeko@gdansk.supermedia.pl

NIP 584-102-76-55

REGIS CONSULTING

Marek i Maria Dutkowsky

81-621 Gdynia, ul. PCK 5/54

tel./fax (058) 624-21-03

NIP 586-020-59-97

STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO KWIDZYNA - AGENDA 21

RAPORT O STANIE KWIDZYNA

Autorzy: dr hab. Marek Dutkowski, prof. UG
dr hab. Maciej Przewoźniak, prof. PG

Współpraca:

mgr Maria Dutkowska

mgr Szymon Świtajski

mgr Agnieszka Żbikowska



GDAŃSK grudzień 1999

Spis treści:

1. KWIDZYN W GLOBALNYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM OTOCZENIU	3
1.1. Fakty	3
1.2. Ocena sytuacji Kwidzyna w otoczeniu globalnym, krajowym i regionalnym	3
1.3. Wnioski	5
2. PRZYRODNICZY SYSTEM MIASTA	6
2.1. Fakty	6
2.2. Ocena przyrodniczego systemu Kwidzyna	7
2.3. Wnioski	8
3. STAN SOZOLOGICZNY	9
3.1. Fakty	9
3.2. Ocena stanu sozologicznego Kwidzyna	12
3.3. Wnioski	13
4. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA	14
4.1. Fakty	14
4.2. Ocena struktury demograficznej Kwidzyna	16
4.3. Wnioski	17
5. STRUKTURA SPOŁECZNA	18
5.1. Fakty	18
5.2. Ocena struktury społecznej Kwidzyna	21
5.3. Wnioski	23
6. STRUKTURA GOSPODARCZA	24
6.1. Fakty	24
6.2. Ocena struktury gospodarczej Kwidzyna	25
6.3. Wnioski	26
7. STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA	27
7.1. Fakty	27
7.2. Ocena struktury przestrzennej Kwidzyna	28
7.3. Wnioski	29
8. SYSTEM TRANSPORTOWY	30
8.1. Fakty	30
8.2. Ocena systemu transportowego Kwidzyna	30
8.3. Wnioski	31
9. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	32
9.1. Fakty	32
9.2. Ocena gospodarki wodno-ściekowej Kwidzyna	33
9.3. Wnioski	34
10. GOSPODARKA ODPADAMI	35
10.1. Fakty	35
10.2. Ocena gospodarki odpadami w Kwidzynie	35
10.3. Wnioski	36
11. GOSPODARKA ENERGIĄ	37
11.1. Fakty	37
11.2. Ocena gospodarki energią w Kwidzynie	37
11.3. Wnioski	38
12. REKREACJA	39
12.1. Fakty	39
12.2. Ocena rekreacji	40
12.3. Wnioski	41
13. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW	42
Literatura i materiały źródłowe	47

1. KWIDZYN W GLOBALNYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM OTOCZENIU

1.1. Fakty

Skala globalna:

- Miejsce lokalizacji obiektów produkcyjnych dwóch korporacji przemysłowych o znaczeniu światowym: *International Paper* i *Philips*.

Skala krajowa:

- Miasto wyróżniające się dobrą sytuacją gospodarczą i aktywnością w grupie miast średniej wielkości.
- Ważne miejsce zaangażowania kapitału zagranicznego w Polsce.
- Ważny ośrodek miejski i przemysłowy w przyrodniczo-gospodarczym systemie doliny Wisły.

Skala regionalna:

- Ważny ośrodek wzrostu gospodarczego regionu pomorskiego oraz Doliny Dolnej Wisły.
- Dominują powiązania północ-południe. Brak połączenia transportowego na zachód (most kolejowy na Wiśle rozebrany po I wojnie światowej i przewieziony do Torunia).
- Silne centrum administracyjne rangi powiatowej.
- Miejsce koncentracji funkcji usługowych i kulturalnych o znaczeniu subregionalnym. Miasto o znacznych wartościach historycznych i walorach krajoznawczych.
- Źródło degradacji środowiska i emisji zanieczyszczeń (powietrze i woda).

1.2. Ocena sytuacji Kwidzyna w otoczeniu globalnym, krajowym i regionalnym

Silne strony i zalety:

- Stosunkowo duży potencjał gospodarczy i społeczny miasta, co umożliwia samodzielne działania w kierunku rozwoju zrównoważonego.
- Częściowe włączenie gospodarki miasta w system globalny, co ma znaczny wpływ na sposób myślenia pracowników i przybliża im również globalne aspekty rozwoju zrównoważonego.

- Zwiększone możliwości proekologicznych działań w bezpośrednim otoczeniu miasta dzięki powołaniu powiatu z siedzibą w Kwidzynie.
- Usytuowanie miasta w zróżnicowanym przyrodniczo otoczeniu objętym różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu.

Wady i słabości:

- Negatywne „zaszłości” istnienia *International Paper Kwidzyn SA* w postaci obciążenia środowiska przyrodniczego i świadomości społecznej.
- Brak połączenia mostowego z europejskim korytarzem transportowym TEM-TER i obszarami na zachód od Wisły.
- Przemysłowy wizerunek miasta.
- Silne uzależnienie gospodarki miasta od przedsiębiorstw operujących w skali globalnej, zwłaszcza od *International Paper*, które ze względu na swój potencjał ekonomiczny nie muszą liczyć się z lokalnymi uwarunkowaniami.

Okazje i szanse:

- Wykorzystanie dobrej sytuacji gospodarczej kraju do zapoczątkowania rozwoju zrównoważonego.
- Możliwość włączenia proekologicznych działań miasta do strategii rozwoju zrównoważonego doliny Wisły i wykorzystania krajowych i międzynarodowych środków przeznaczonych na te cele.
- Możliwość wykorzystania światowego doświadczenia i potencjału technologicznego i organizacyjnego *International Paper* do rozwiązywania problemów rozwoju zrównoważonego miasta.
- Wykorzystanie proekologicznej strategii myślenia w centrum administracyjnym województwa.

Trudności i zagrożenia:

- Budowa kaskady Dolnej Wisły i jej negatywne skutki dla rozwoju zrównoważonego – bezpośrednio (przede wszystkim przekształcenie struktury przyrodniczo-krajobrazowej doliny Wisły) i pośrednie (zbiornik jako czynnik lokalizacji nowego zainwestowania, w tym uciążliwego środowiskowo).
- Ewentualna niechęć ze strony *International Paper* do współdziałania w realizacji strategii rozwoju zrównoważonego miasta.

1.3. Wnioski

- Uwarunkowania globalne, krajowe i regionalne w aspekcie strategii rozwoju zrównoważonego wykazują przewagę pozytywów.
- Najważniejszym uwarunkowaniem globalnym są szanse i zagrożenia wynikające z funkcjonowania *International Paper Kwidzyn SA*, krajowym – szanse i zagrożenia związane z zagospodarowaniem doliny Wisły, a regionalnym – rozwój subregionalnego ośrodka gospodarczego i usługowego w bogatym i zróżnicowanym przyrodniczo otoczeniu.

2. PRZYRODNICZY SYSTEM MIASTA

2.1. Fakty

- Kwidzyn położony jest na prawym skraju doliny Wisły, w obrębie strefy przejściowej między dwoma mezoregionami fizycznogeograficznymi: Doliną Kwidzyńską (należy do makroregionu Dolina Dolnej Wisły) i Pojezierzem Ławskim
- Specyficzną cechą położenia Kwidzyna jest lokalizacja w zakolu prawobrzeżnego dopływu Wisły - rzeki Liwy., na „wysoczyznowym półwyspie”.
- W granicach Kwidzyna występują różne typy ekosystemów, odmienne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, jak i pod względem cech istotnych dla funkcjonowania miasta. Są to ekosystemy nawiązujące do naturalnych (przede wszystkim leśne), związane z krajobrazem podmiejskim (pola i ugory, łąki i pastwiska, sady, ogrody działkowe), oraz ekosystemy związane z miejskim charakterem Kwidzyna – parki, skwery, trawniki, cmentarze itd.
- Przyrodniczy system miasta tworzą elementy rangi krajowej, regionalnej i lokalnej. Strukturą rangi krajowej jest korytarz ekologiczny doliny Wisły. Strukturami przyrodniczymi o regionalnym znaczeniu ekologicznym są w Kwidzynie duże kompleksy leśne i dolina Liwy. Lokalne składowe to głównie drobne kompleksy leśne i semileśne, zbiorniki wodne i torfowiska wraz z otoczeniem, torfowiska i tereny zieleni miejskiej.
- Na obszarze Kwidzyna występują następujące formy ochrony przyrody: jeden rezerwat przyrody „Kwidzyńskie Ostnice”, trzy obszary chronionego krajobrazu - częściowo i na pograniczu (Sadliński, Ryjewski i Morawski) i 45 pomników przyrody.
- Otoczenie Kwidzyna w sensie bezpośrednich i pośrednich oddziaływań przyrodniczych na miasto, określają przede wszystkim: zasięg zlewni Liwy powyżej miasta, strefy napływu nad miasto mas powietrza atmosferycznego i ekologiczny system obszarów chronionych okolic miasta.

2.2. Ocena przyrodniczego systemu Kwidzyna

Silne strony i zalety

- Spójność przestrzenna, bioróżnorodność i bardzo duża rola przyrodniczego systemu Kwidzyna w bezpośrednim otoczeniu miasta.
- Pozytywną rolę wobec miasta regionalnego, ekologicznego systemu obszarów chronionych, jako zbioru ekosystemów o szczególnej roli dla regeneracji środowiska miasta (obszary chronionego krajobrazu, wykazujące ciągłość przestrzenną z podobnymi formami ochrony przyrody).
- Korzystny wpływ na klimat miasta i stan sanitarny powietrza kompleksów leśnych wkraczających na teren miasta i przylegające do jego granic.
- Występowanie wartościowych obiektów zieleni miejskiej w obrębie terenów zainwestowanych.

Wady i słabości

- Słabość przyrodniczego systemu miasta w wymiarze lokalnym, wewnątrzmijskim, gdzie tereny o funkcji ekologicznej zajmują niewielkie, rozdrobnione powierzchnie, nie posiadające terytorialnych połączeń.
- Mały, ogólny udział powierzchniowy urządzonych terenów zieleni miejskiej.
- Brak połączeń lokalnych struktur przyrodniczych, aktywnych pod względem biotycznym, z przyrodniczym otoczeniem miasta, co hamuje proces regeneracji środowiska w mieście i pogarsza warunki życia jego mieszkańców.
- Brak dobrze zachowanych alei drzew wzdłuż ulic, choć ich fragmenty występują na całym obszarze miasta.
- Zły stan zdrowotny dendroflory - połowa drzew wykazuje uszkodzenia aparatu asymilacyjnego w wyniku oddziaływania przemysłowych i motoryzacyjnych zanieczyszczeń powietrza.

Okazje i szanse

- Wzmocnienie przyrodniczego systemu miasta przez poprawę jego ciągłości przestrzennej i wzbogacenie bioróżnorodności.
- Minimalizacja likwidowania jakichkolwiek elementów przyrodniczego systemu miasta, a zwłaszcza naruszania jego ciągłości przestrzennej.
- Rewaloryzacja przyrodnicza doliny Liwy oraz zbocza doliny Wisły i jej podnóża.

- Zarezerwowanie w północnej, rozwojowej części miasta terenów na potrzeby ukształtowania lokalnego systemu przyrodniczego przez wykorzystanie układu obniżeń dolinnych.
- Zamiana niektórych ogrodów działkowych na ogólnodostępne tereny zielone i włączenie ich do przyrodniczego systemu miasta.
- Ustanowienie nowych form ochrony przyrody: rezerwatu przyrody „Źródłiskowe Jary”, parku krajobrazowego „Dolina Dolnej Wisły”, użytków ekologicznych i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Dolina Liwy”.

Trudności i zagrożenia

- Dążenie do intensyfikacji zainwestowania terenów miejskich kosztem terenów biologicznie aktywnych.
- Brak uwzględnienia kryteriów ekologicznych w planowaniu przestrzennym nowych dzielnic miasta.
- Ograniczenia własnościowe wykorzystania terenów na potrzeby kształtowania przyrodniczego systemu miasta.
- Brak akceptacji społecznej dla ustanowienia nowych form ochrony przyrody.

2.3. Wnioski

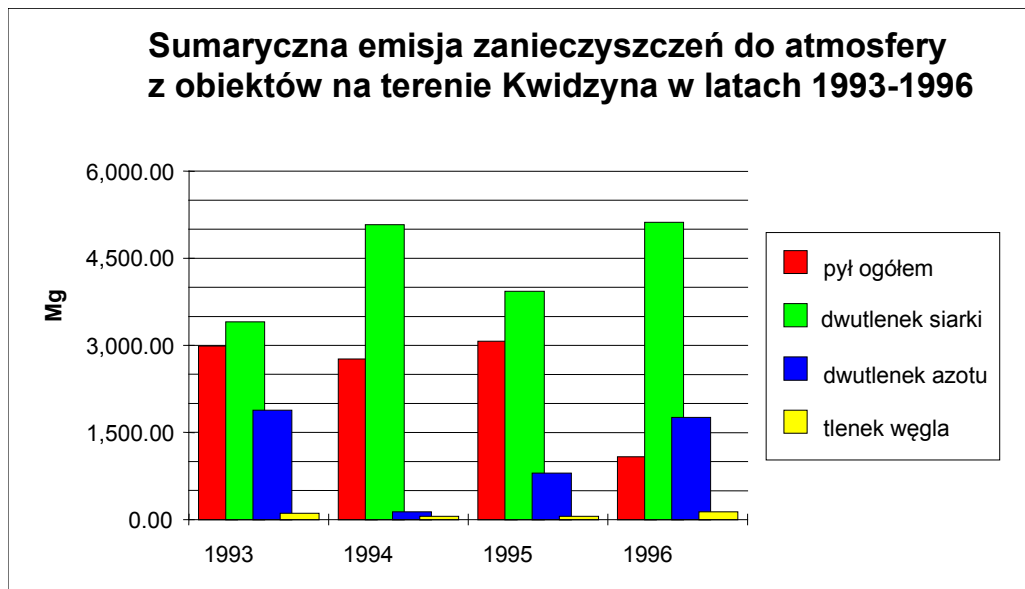
- Przyrodniczy system Kwidzyna tworzą elementy rangi krajowej, regionalnej i lokalnej.
- Główną cechą przyrodniczego systemu Kwidzyna jest jego spójność terytorialna, bardzo duża rola w bezpośrednim otoczeniu miasta i słabość w wymiarze lokalnym, wewnątrzmijskim.
- Wszystkie istniejące elementy przyrodniczego systemu miasta, rangi krajowej, regionalnej i lokalnej, wymagają ochrony w sensie terytorialnym oraz działań pielęgnacyjnych, rewaloryzacyjnych i w niektórych przypadkach restytucyjnych.
- Główne obszary problemowe w zakresie kształtowania przyrodniczego systemu Kwidzyna to dolina Liwy oraz zbocze doliny Wisły i jego podnóże.
- Na obszarze Kwidzyna występują obecnie: jeden rezerwat przyrody, trzy obszary chronionego krajobrazu (częściowo i na pograniczu) i 45 pomników przyrody.
- Projektowane jest wprowadzenie nowych form ochrony przyrody: parku krajobrazowego, użytków ekologicznych i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

3. STAN SOZOLOGICZNY

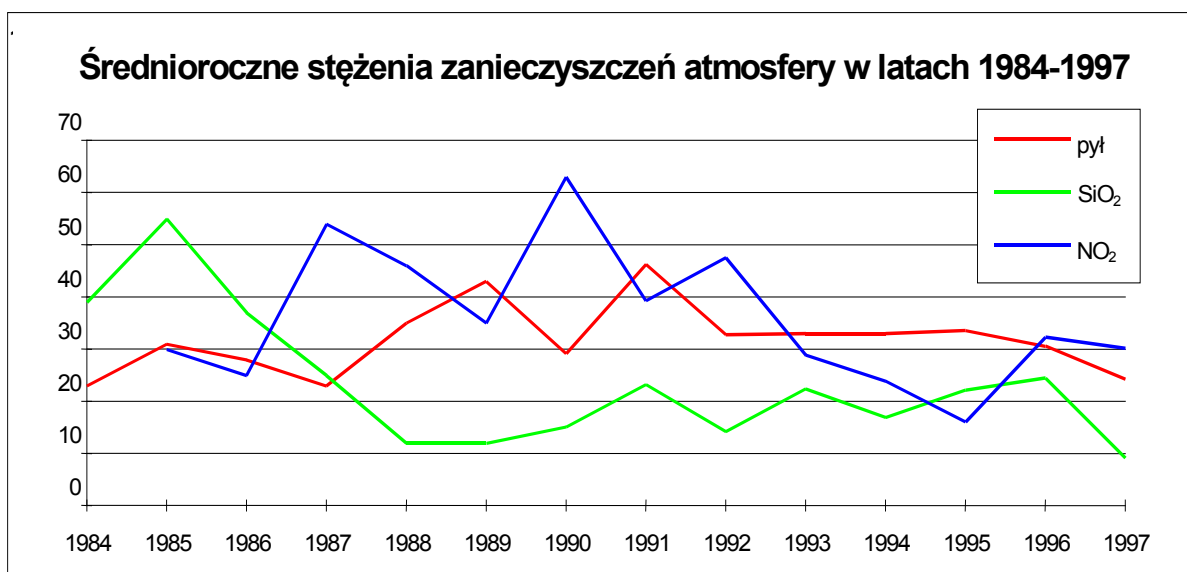
3.1. Fakty

Stan aerosanitarny

- Największym punktowym źródłem zanieczyszczeń atmosfery w Kwidzynie i jednym z największych w regionie jest *International Paper Kwidzyn SA*. Pomiary jednoznacznie wskazują na wpływ emisji z jego terenu na stan aerosanitarny miasta.
- Emisja zanieczyszczeń z obiektów na terenie Kwidzyna w latach 1993-96 wykazywała dużą zmienność w zakresie poszczególnych substancji.



- Wartości stężeń pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu wykazują tendencje spadkowe (1984 - 1997, stanowisko pomiarowe Terenowej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej przy ul. Chopina 40), co wiąże się ze znacznym ograniczeniem emisji zanieczyszczeń energetycznych, związanym ze zmianami technologicznymi i organizacyjnymi w obiektach emitujących zanieczyszczenia do atmosfery.
- Występuje wyraźna koncentracja opadu pyłu w północno-wschodniej części śródmieścia Kwidzyna. Największy opad występuje w punkcie kontrolnym przy ul. Chopina 40 (70 g/m²/rok).
- Nie stwierdzono przekroczenia na obszarze Kwidzyna obowiązujących norm zanieczyszczeń atmosfery.



Klimat akustyczny

- Kwidzyn charakteryzuje się: niekorzystnymi warunkami akustycznymi w obrębie śródmieścia, przy głównych ciągach komunikacyjnych i w sąsiedztwie uciążliwych akustycznie obiektów, umiarkowanymi warunkami na terenach zwartej zabudowy wielo- i jednorodzinnej we wschodniej części miasta oraz korzystnymi warunkami na północnych i południowo-wschodnich, słabo zurbanizowanych terenach podmiejskich.
- Z 60 punktów pomiarowych hałasu drogowego (1995-96) tylko w 9 punktach poziom hałasu nie przekraczał dopuszczalnych norm 55 i 60 dB (A).
- Najistotniejsze, obiektowe źródła hałasu na terenie Kwidzyna to *International Paper – Kwidzyn SA*, *Warmińskie Zakłady Przemysłu Owocowo-Warzywnego* - rozlewnia win i chłodnia, *Knauf Pack Sp. z o.o.* i *Przedsiębiorstwo Przemysłu Zbożowo-Młynarskiego* - młyn Miłosna. Uciążliwość dla otoczenia tych obiektów jest zróżnicowana, z reguły o charakterze lokalnym, często ograniczona do obiektów i terenów położonych w bezpośrednim ich sąsiedztwie.

Zanieczyszczenie wód

- Wody Liwy w zakresie zarówno wskaźników fizykochemicznych jak i bakteriologicznych nie spełniają norm dla klas czystości wód I-III (1996). W stosunku do 1995 r. nastąpił spadek stanu czystości wód z III klasy do wód

pozaklasowych. Czynniki decydujące o pozaklasowości wód Liwy to: fosfor ogólny, azot azotynowy i miano Coli. Wody dopływów Liwy nie były badane.

- Zanieczyszczenia wód powierzchniowych na obszarze Kwidzyna pochodzą głównie ze spływu powierzchniowego zanieczyszczeń z wodami opadowymi oraz z nielegalnego odprowadzania ścieków bytowych.
- Oczyszczone ścieki komunalne i przemysłowe z Kwidzyna zrzucane są do Wisły.
- Wody Wisły na wysokości Kwidzyna są pozaklasowe w zakresie fizykochemicznym i bakteriologicznym.

Przekształcenia litosfery

- Podstawowe, negatywne przekształcenia litosfery na obszarze miasta to rozległe wyrobisko poeksploatacyjne gliny na granicy Kwidzyna i wsi Rozpędziny, oraz geomechaniczne przekształcenia w otoczeniu istniejących obiektów przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych.

Składowanie odpadów

- Wysypisko odpadów komunalnych znajduje się poza miastem.
- Występują lokalne, nielegalne miejsca gromadzenia odpadów, głównie budowlanych (gruz, ziemia, materiały budowlane) i komunalnych.
- Odpady przemysłowe z *International Paper Kwidzyn SA* składowane są na terenie zakładu. Oddziaływanie składowiska na środowisko jest nieznane.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

- Wg „Raportu o stanie środowiska woj. elbląskiego w latach 1995-96” (1997) w Kwidzynie występują następujące obiekty, które zaliczone zostały do największych potencjalnych zagrożeń dla środowiska i ludzi, stwarzających „nadzwyczajne zagrożenia środowiska”:
 - *International Paper Kwidzyn SA* (ze względu na stosowany w procesach technologicznych chlor i emisję dwutlenku siarki);
 - *Warmińskie Zakłady Przemysłu Owocowo-Warzywnego* - chłodnia (ze względu na stosowany w procesach technologicznych amoniak);
 - *Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji* - ujęcie wody (ze względu na stosowanie do uzdatniania wody pitnej związków chloru).

Obszar poprawy warunków życia w Śródmieściu

- Uchwałą nr XXIII/145/92 Rady Miejskiej Kwidzyna ustanowiono „Obszar poprawy warunków życia w Śródmieściu”, charakteryzujący się szczególnie niekorzystnymi warunkami aerosanitarnymi dla zdrowia i życia ludzi, związanymi z emisją toksycznych gazów i pyłów z kotłowni i zakładów przemysłowych oraz spalin samochodowych i hałasu ulicznego. Dla obszaru tego obowiązują szczegółowe zapisy „Miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego m. Kwidzyn” – tekst planu, aneks nr 1(1992).

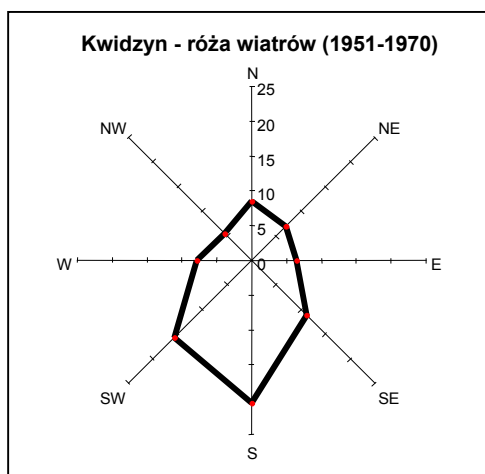
3.2. Ocena stanu sozologicznego Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Koncentracja źródeł uciążliwości środowiskowych poza terenami mieszkaniowo-usługowymi.
- Regenerujące oddziaływanie otoczenia miasta w zakresie jego warunków aerosanitarnych.
- Brak dużych terenów zdewastowanych.
- Brak bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Wady i słabości:

- Położenie głównych emitorów zanieczyszczeń atmosfery w południowej części miasta, na kierunku przeważających wiatrów.



- Tranzytowe funkcje układu komunikacyjnego miasta i jego uciążliwości środowiskowe.
- Braki w infrastrukturze ochrony środowiska, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów.
- Brak wyraźnej tendencji poprawy kompleksowo ocenianego stanu środowiska.

Okazje i szanse:

- Poprawa stanu czystości środowiska miejskiego w zakresie warunków aerosanitarnych, klimatu akustycznego, środowiska wodnego i powierzchni ziemi, przez modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej ochrony środowiska oraz przez działania organizacyjne.
- Proekologiczne działania samorządu gminnego.
- Wzrost świadomości ekologicznej społeczności miejskiej.

Trudności i zagrożenia:

- Brak środków finansowych, w tym trudności z uzyskaniem kredytów proekologicznych.
- Wystąpienie sytuacji nadzwyczajnego zagrożenia środowiska.
- Brak wiarygodnego rozpoznania stanu środowiska i nieufność społeczeństwa.

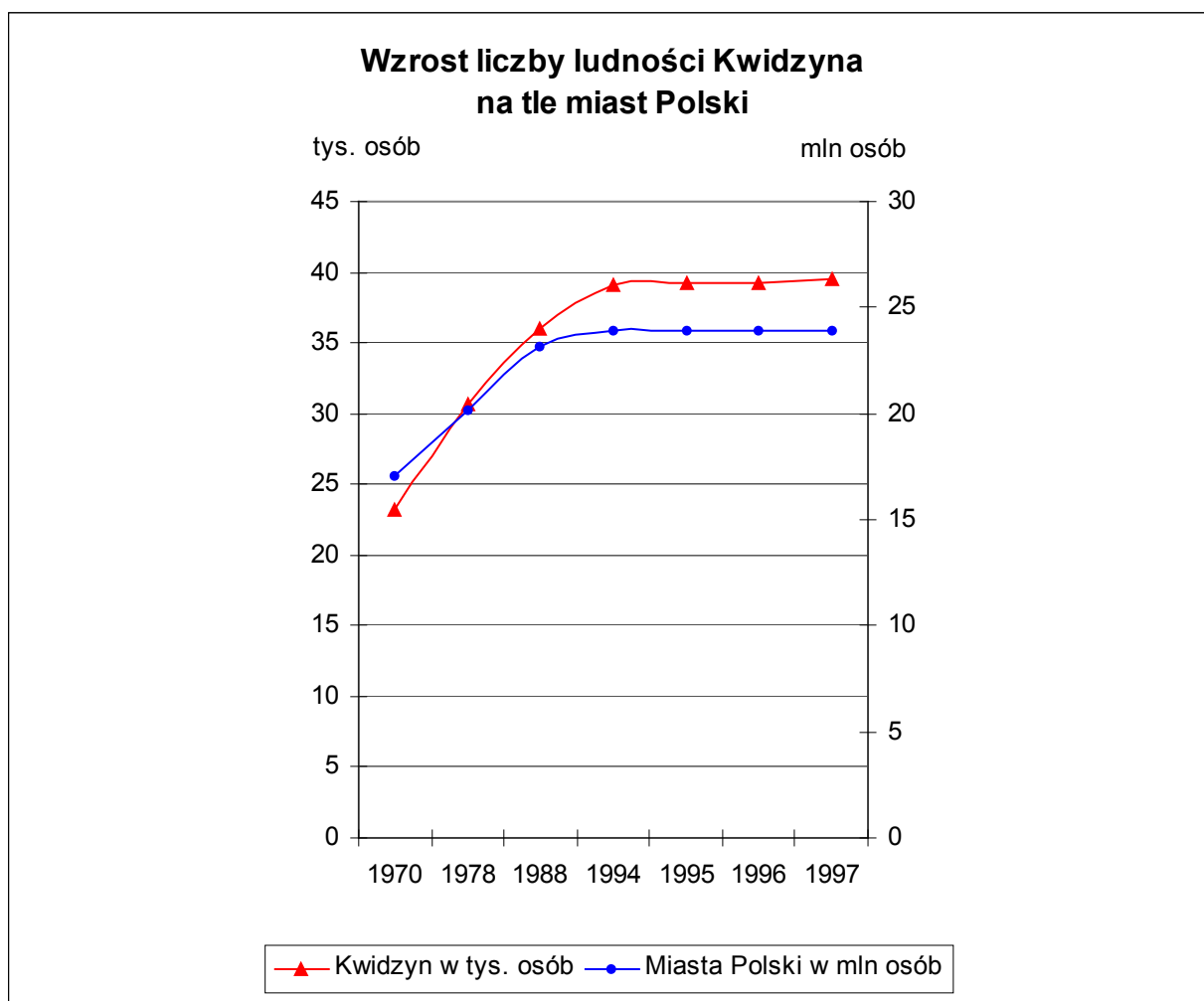
3.3. Wnioski

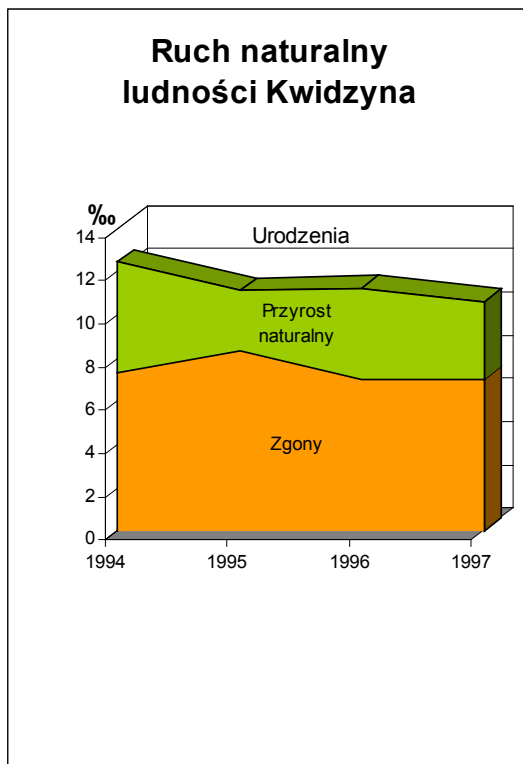
- Konieczna jest poprawa stanu środowiska, przede wszystkim w zakresie stanu aerosanitarnego, klimatu akustycznego i zanieczyszczenia wód Liwy.
- Aktualny stan środowiska nie stanowi bariery dla wdrożenia rozwoju zrównoważonego miasta.
- Pożądane jest kompleksowe, wiarygodne rozpoznanie stanu środowiska w mieście w celu stworzenia podstaw dla jednoznacznej oceny ekologicznych warunków życia ludzi i racjonalnych działań naprawczych.

4. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

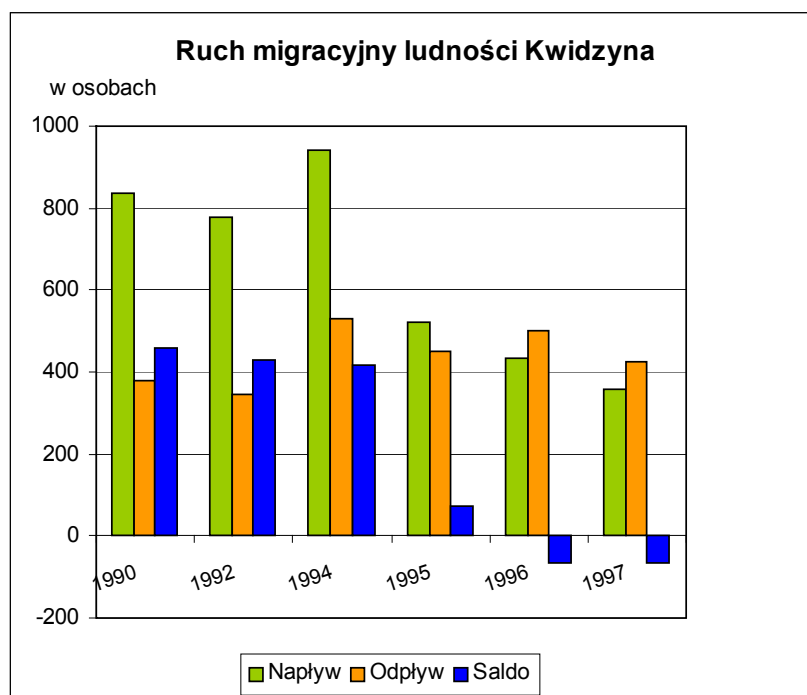
4.1. Fakty

- Kwidzyn liczy 39,5 tys. mieszkańców i jest jednym ze ośrodków podregionalnych województwa pomorskiego, obok Chojnic, Lęborka, Malborka, Tczewa i Wejherowa.
- W ostatnich latach liczba ludności Kwidzyna rośnie powoli (w 1988 r.– 36 tys. mieszkańców). Źródłem wzrostu liczby mieszkańców jest od 1995 roku głównie przyrost naturalny, który kształtuje się na poziomie 150 osób rocznie (ok. 4 ‰).

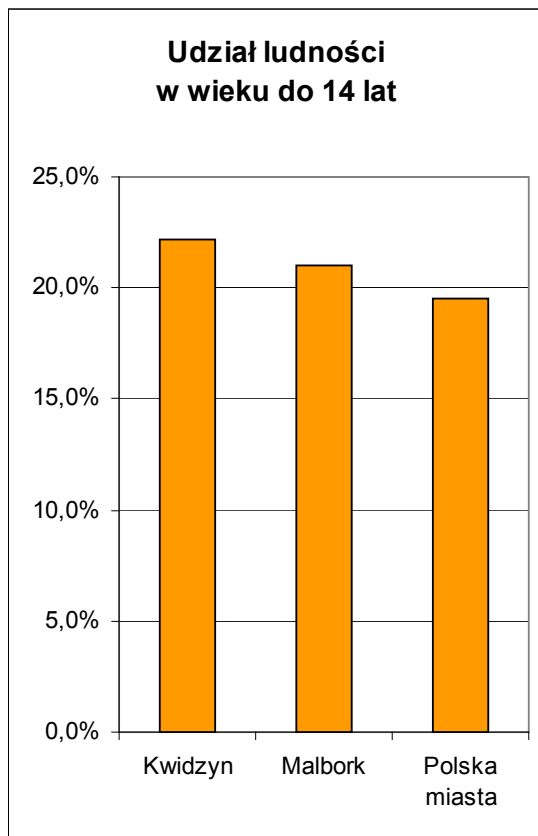




- Ruch migracyjny w pierwszej połowie lat 90. wykazywał dodatnie saldo rzędu 430 osób rocznie. Od 1996 roku odpływ ludności jest wyższy niż napływ (o ok. 60 osób). Kwidzyn charakteryzuje się bardzo intensywną wymianą migracyjną. W powiązaniach z wsiami przeważa napływ, w powiązaniach z miastem odpływ.



- Struktura wieku mieszkańców jest młoda. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi aż 28%, w tym wyjątkowo dużo (ok. 15%) jest młodzieży w wieku szkoły podstawowej. Co czwarty obywatel miasta jest uczniem. Udział osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 10%. Podobną strukturę posiada całe Dolne Powiśle.



4.2. Ocena struktury demograficznej Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Umiarkowana wielkość i wolne tempo wzrostu miasta, głównie w wyniku przyrostu naturalnego.
- Młodość struktury demograficznej Kwidzyna, co sprzyja rozwojowi i wprowadzaniu innowacji.

Wady i słabości:

- Obciążenie z budżetu miasta znacznymi wydatkami związanymi z wychowaniem znacznej liczby dzieci i młodzieży.
- Znaczna ruchliwość migracyjna ludności, co nie sprzyja „zakorzenieniu” – ważnemu uwarunkowaniu rozwoju zrównoważonego.

Okazje i szanse:

- Znaczna podatność młodego pokolenia na idee rozwoju zrównoważonego.
- Możliwość ukształtowania i wykształcenia zawodowego w duchu rozwoju zrównoważonego.

Trudności i zagrożenia:

- Spodziewany w nadchodzących latach znaczny nacisk absolwentów na rynek pracy, co może wymusić realizację przedsięwzięć gospodarczych niezgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Zagrożenie odpływem młodych ludzi, jeżeli Kwidzyn nie zdoła zaoferować dobrych miejsc pracy i atrakcyjnych warunków zamieszkania.
- Możliwość przyjęcia przez młode pokolenie, m.in. w wyniku braków w edukacji i wychowaniu, stylu życia sprzecznego z zasadami rozwoju zrównoważonego.

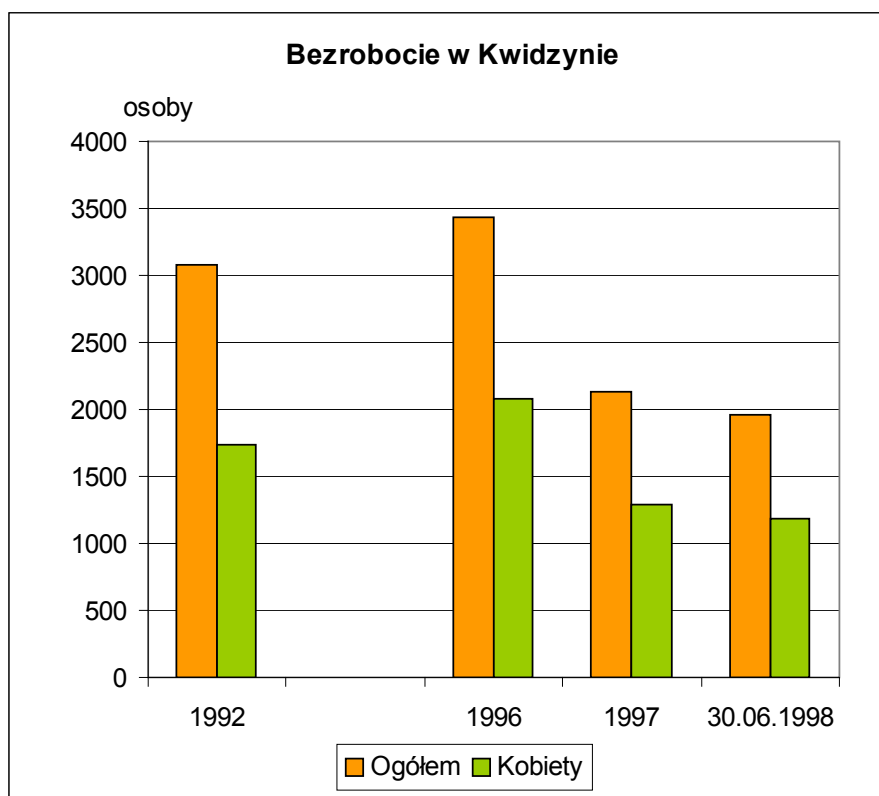
4.3. Wnioski

- Kwidzyn jako miasto średniej wielkości dobrze odpowiada celom rozwoju zrównoważonego, gdyż nie powoduje wielkoobszarowych przekształceń środowiska, umożliwia powstanie więzi społecznych oraz poczucia tożsamości lokalnej.
- Wolny wzrost ludności miasta, zwłaszcza poprzez przyrost naturalny, ułatwia rozwój zrównoważony, gdyż nie powoduje nacisku społecznego na szybkie i w miarę tanie zaspokojenie podstawowych potrzeb – pracy i mieszkania.
- Młoda struktura wiekowa ludności jest wielką szansą dla rozwoju zrównoważonego pod warunkiem polepszenia jakości i podniesienia poziomu systemu edukacji w mieście. Wyższe kwalifikacje siły roboczej i proekologiczna strategia rozwoju miasta to podstawowe czynniki lokalizacji zaawansowanej technologicznie produkcji i wysoko efektywnych usług.
- Z drugiej strony taka struktura wiekowa ludności utrudnia realizację postulatu równości międzypokoleniowej w dostępie do dóbr środowiskowych i innych, gdyż wymaga przeznaczenia środków budżetowych głównie na ludzi młodych.
- Niski poziom wykształcenia i kultury sprzyjają również przejmowaniu postaw konsumpcyjnych i antyekologicznych. Jeżeli warunek podniesienia poziomu edukacji i jakości życia w Kwidzynie nie zostanie zrealizowany, najbardziej wartościowi młodzi ludzie wyemigrują z miasta.

5. STRUKTURA SPOŁECZNA

5.1. Fakty

- Społeczność Kwidzyna ukształtowała się w warunkach PRL-u oraz przez ostatnie 10 lat, w trakcie transformacji ustrojowej. Historycznie można wyróżnić dwa procesy - napływ osadników i kształtowanie się polskiego miasta na miejscu zniszczonego niemieckiego Marienwerder (od 1945 r. do ok. 1960 r.) oraz od 1973 r. rozpoczęcie procesu szybkiego wzrostu miasta wskutek lokalizacji kombinatu celulozowo-papierniczego. Wiele osób przybyło w tym okresie do Kwidzyna ze wsi, ale również z dużych miast. Budowa kombinatu przyciągnęła młodych ludzi o wysokich kwalifikacjach, określonych nawykach kulturowych i znacznych aspiracjach.
- Na te procesy nałożyły się przemiany społeczno-polityczne po 1989 r. Decydujące znaczenie miała pomyslna prywatyzacja *KWIDZYŃSKICH ZAKŁADÓW CELULOZOWO-PAPIERNICZYCH*, lokalizacja zakładu *Philips Poland Sp. z o.o.* i innych nowych inwestorów.
- Wymienionym, pozytywnym przemianom towarzyszyło pojawienie się negatywnych zjawisk społecznych - bezrobocia i ubóstwa. Liczba bezrobotnych wynosi obecnie ok. 1950 osób i systematycznie maleje od 1992 r., gdy



przekraczała 3000 osób. Aż 1430 osób spośród bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku. Prawie 700 osób pozostaje bez pracy dłużej niż 1 rok. Większość bezrobotnych znajduje się w tzw. wieku „mobilnym” – 18-44 lata, stanowiąc znaczny potencjał siły roboczej.

- Opieką społeczną objętych jest ok. 2700 osób, głównie z powodu bezrobocia lub długotrwałej choroby. Około 250 rodzin zalega z opłatami za mieszkanie w budynkach komunalnych. Biorąc pod uwagę występowanie „biedy ukrytej” można powiedzieć, że w sferze ubóstwa znajduje się co dziesiąty mieszkaniec Kwidzyna.
- System edukacyjny Kwidzyna składa się z: 9 przedszkoli (w tym 6 prywatnych), 8 szkół podstawowych, 3 liceów ogólnokształcących, 12 szkół technicznych i zawodowych (w tym jedyne w Polsce Technikum Przemysłu Wikliniarsko-Trzciniańskiego), 6 szkół zawodowych oraz policealnego Ośrodka Doskonalenia Zawodowego, Centrum Językowo-Komputerowego i Centrum Edukacji Ekologicznej. Istnieje kilka prywatnych placówek oferujących kursy i szkolenia na poziomie pomaturalnym, np. języki obce, informatyka. Liczba miejsc w szkołach ponadpodstawowych dwukrotnie przekracza potrzeby miasta. Teoretycznie każdy absolwent kwidzyńskiej szkoły podstawowej (ok. 850 uczniów) może kontynuować naukę w szkole maturalnej (przeszło 1000 miejsc).
- Zespolony Zakład Opieki Zdrowotnej (ZZOZ) w Kwidzynie obejmuje opieką 39,5 tys. osób z miasta Kwidzyn, 10 tys. z gminy Kwidzyn oraz 5,3 tys. z gminy Sadlinki (1997). W jego skład wchodziło w 1998 r. siedem przychodni oraz szpital z 237 łózkami. Na terenie miasta działało także ok. 50 prywatnych gabinetów lekarskich, ok. 25 gabinetów stomatologicznych oraz siedem aptek.
- Ilość personelu medycznego na obszarze ZZOZ Kwidzyn jest niewystarczająca. Świadczy o tym wskaźnik otrzymany w wyniku przeliczenia liczby mieszkańców na tzw. równoważny etat lekarski. W roku 1997 wynosił on 7,9 tys. w ZZOZ Kwidzyn, podczas gdy w innych miastach byłego województwa elbląskiego wskaźnik ten oscylował wokół liczby 4,5 tys.
- Również zakres świadczonych usług medycznych w przeliczeniu na jednego mieszkańca był w Kwidzynie i okolicach (1997 r.) niższy (0,8 wizyty na mieszkańca w ciągu roku) niż w pozostałych miastach byłego województwa (1,6 wizyty). Odsetek lekarskich wizyt domowych wynosił odpowiednio w ZZOZ Kwidzyn – 0,1%, a w miastach regionu – 3,4%.

- Opieka medyczna nad dziećmi charakteryzuje się również niższym standardem w porównaniu z innymi miastami byłego województwa. Liczba dzieci przypadająca na tzw. równoważny etat pediatryczny wynosi tu 1,5 tys., w regionie zaś 1,1 tys. Wskaźnik wizyt domowych u dzieci wynosił na obszarze ZZOZ Kwidzyn 4,5%, a w miastach regionu 5,4% (1997 r.).
- Stan zdrowia populacji miasta można określić jedynie metodami pośrednimi. Wskaźnik odnoszący się do gruźlicy świadczy o lepszej sytuacji w Kwidzynie niż przeciętnie w pozostałych miastach byłego województwa elbląskiego. Wskaźnik zachorowalności na 10 tys. mieszkańców w Kwidzynie uległ korzystnym zmianom w latach 1995- 96 na tle regionu. Wynosił on tu odpowiednio 3,2 w roku 1995 i 1,7 w 1996. W pozostałych miastach byłego województwa elbląskiego wynosił: 5,8 w 1995 r. oraz 3,4 w 1996 r. Podobnie kształtuje się sytuacja jeśli chodzi o nowe zachorowania: Kwidzyn 3,3 w 1995 r., 3,0 w 1996 r. Wskaźnik dla pozostałych miast byłego regionu w latach 1995 i 1996 wynosił odpowiednio 6,4 oraz 4,8.
- Innym powszechnie stosowanym wskaźnikiem stanu zdrowia ludności jest umieralność niemowląt. W 1997 r. na oddziale położniczym szpitala w Kwidzynie urodziło się 1121 dzieci, w tym 8 martwych. Zmarło zaś 6 dzieci. W 1998 r. według statystyki zgonów zmarł jeden noworodek. Biorąc pod uwagę dane z 1997 r. współczynnik umieralności niemowląt wynosił w Kwidzynie 5,4‰, w byłym województwie elbląskim 4.2‰, zaś dla całego kraju ok.10‰. Na tle całej Polski były region i sam Kwidzyn wypadają bardzo korzystnie.
- Obecny stan zdrowia populacji mieszkańców Kwidzyna można ocenić na podstawie wyników badań profilaktycznych osób w wieku 19 lat i więcej, przeprowadzonych w 1997 r. Badania wykonano na terenie całego województwa elbląskiego. Stany chorobowe stwierdzono wówczas u 12 716 osób, z tego 1 175 dotyczyło mieszkańców Kwidzyna. Porównując strukturę chorobowości można stwierdzić, że w ZZOZ Kwidzyn występuje większa niż przeciętnie zachorowalność na nieżyty oskrzeli i dychawicę – 9,8% przebadanych. Wśród pozostałych badanych procent ten wyniósł 6,9%. Choroby układu nerwowego wykryto w grupie 8,3% mieszkańców Kwidzyna i 5,9% pozostałej grupy. Choroba wrzodowa oraz przewlekłe choroby układu trawiennego stwierdzono w grupie 16,7% badanej populacji Kwidzyna oraz 12,6% pozostałych. Również niekorzystnie na tle byłego województwa elbląskiego wypadają mieszkańcy

Kwidzyna jeśli chodzi o zachorowalność na cukrzycę oraz na choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej. Wskaźniki dotyczące cukrzycy wynoszą 12,9% w regionie, zaś 11,7% w Kwidzynie. Na dolegliwości układu mięśniowego i kostnego cierpi aż 15,7% badanych. Wśród pozostałych badanych 12,9%.

- Lepsza niż w pozostałych częściach regionu jest sytuacja w zakresie chorób układu krążenia. Stwierdzono ją u co trzeciego przebadanego w ZZOZ Kwidzyn, natomiast w pozostałej części regionu u co drugiego. Również nieznacznie mniej jest zachorowań na nowotwory - 2,6% w Kwidzynie i 2,9% wśród innych badanych.
- Poszczególne choroby charakteryzują się różnym stopniem uleczalności i śmiertelności. W strukturze przyczyn zgonów mieszkańców Kwidzyna dominowały w 1998 r. choroby układu krążenia (55,4%) oraz nowotwory złośliwe (21,8%). Struktura ta nie różni się od przeciętnej w Polsce (1996). Wśród mężczyzn „serce” było przyczyną zgonów w 52,2% w Kwidzynie i w 45,7% w Polsce. Wśród kobiet różnica ta była jeszcze mniejsza: Kwidzyn – 59,0%, Polska – 55,6%.
- Śmiertelność w wyniku chorób nowotworowych w Kwidzynie wyniosła w 1998 r. dla mężczyzn 22,6% dla kobiet 20,8%. Dla całego kraju wskaźniki te kształtowały się odpowiednio 22,5% i 18,8%.

5.2. Ocena struktury społecznej Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Istnienie grupy młodych ludzi o wysokich kwalifikacjach, przedsiębiorczych i łączących swoją przyszłość z Kwidzynom.
- Rozbudowany system edukacji od szczebla przedszkolnego do średniego.
- Istnienie proekologicznych stowarzyszeń, np. wędkarzy i sportowców.
- Wysoka świadomość ekologiczna władz samorządowych, co przejawia się licznymi programami i koncepcjami (ścieżki rowerowe, gospodarka odpadami, gospodarka ściekowa, gazyfikacja).
- Niska umieralność niemowląt. Niska zachorowalność i chorobowość na gruźlicę.
- Niższa niż przeciętnie w regionie zachorowalność na choroby układu krążenia.

Wady i słabości:

- Pojawiające się w Kwidzynie znaczne i narastające dysproporcje społeczne w sferze dochodów, poziomu życia, dostępu do edukacji, usług medycznych, wypoczynku i rozrywki są sprzeczne z celami rozwoju zrównoważonego.
- Takie zjawiska, jak bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, przestępczość, alkoholizm, narkomania i inne problemy społeczne, również obserwowane w Kwidzynie, są sprzeczne z zasadami rozwoju zrównoważonego, zwalczanie niektórych z nich jest jego ważnym celem.
- Brak nowoczesnych kierunków kształcenia (zarządzanie, ekonomia, języki obce, informatyka, chemia, biotechnologia) w szkołach średnich i policealnych.
- Gorsza niż przeciętnie w regionie intensywność opieki medycznej.
- Wyższa niż przeciętnie w regionie chorobowość w zakresie przewlekłych schorzeń oskrzeli i dychawicy, choroby wrzodowej oraz chorób układu nerwowego.
- Nieco większa niż przeciętnie w kraju śmiertelność z powodu chorób nowotworowych.

Okazje i szanse:

- Dalsze podniesienie poziomu edukacji, m.in. poprzez rozwój form alternatywnych, kształcenie dorosłych, powołanie szkół pomaturalnych.
- Wysokie dochody budżetu miejskiego oraz istnienie potencjalnych bogatych sponsorów proekologicznych przedsięwzięć edukacyjnych.
- Ukształtowanie się w warunkach samorządności patriotyzmu lokalnego, co sprzyja rozwojowi zrównoważonemu.
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców wyniku wdrożenia w Kwidzynie rozwoju zrównoważonego.

Trudności i zagrożenia:

- Odpływ młodych aktywnych ludzi wskutek braku możliwości kształcenia się.
- Pogłębiające się rozwarstwienie społeczne, narastające problemy społeczne.
- Brak akceptacji społecznej dla idei i zasad rozwoju zrównoważonego.

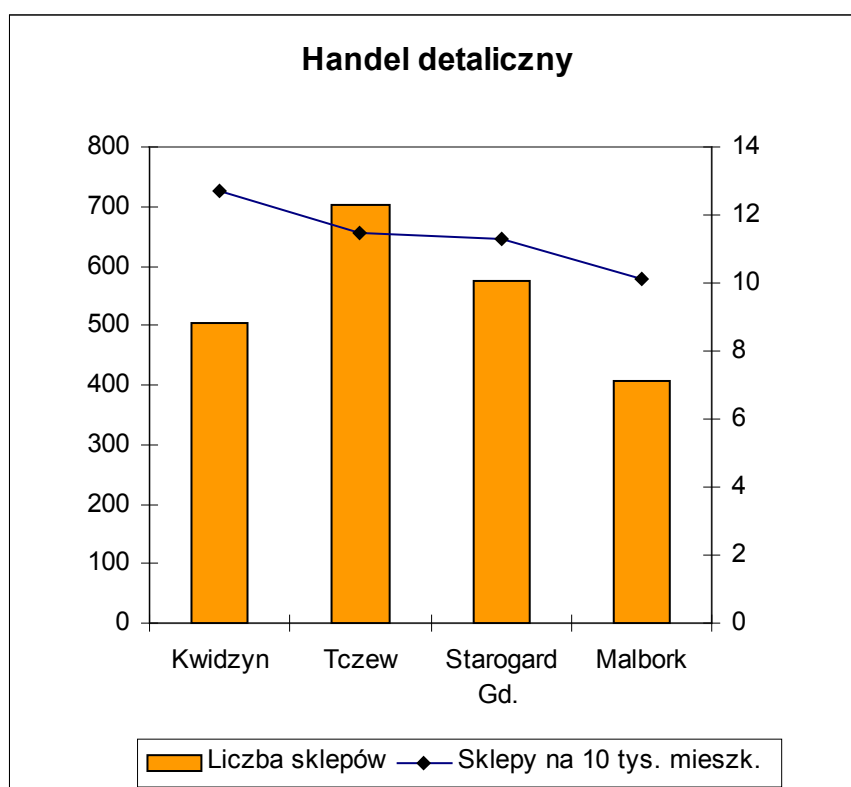
5.3. Wnioski

- Podstawowym społecznym warunkiem rozwoju zrównoważonego jest poprawa poziomu ogólnego wykształcenia, działania na rzecz edukacji proekologicznej oraz umacnianie lokalnych więzi społecznych, samorządności i samoorganizacji obywatelskiej – istnienia niezależnego i aktywnego samorządu mieszkańców na szczeblu miasta, osiedla i budynku, samorządu gospodarczego, stowarzyszeń.
- W świadomości kwidzynian występują wzorce osobowe: „osadnika”, „budowniczego kombinatu” oraz „reformatora i przedsiębiorcy”. Trudno powiedzieć, na ile są one konkurencyjne i który najbardziej sprzyja rozwojowi zrównoważonemu. Brakuje natomiast w Kwidzynie tradycji i poczucia zasiedziałości, tak istotnych dla niektórych aspektów rozwoju zrównoważonego.
- Struktura zachorowalności i umieralności według przyczyn jest w Kwidzynie typowa dla obszarów uprzemysłowionych i zurbanizowanych. Dominują tu takie choroby cywilizacyjne jak: nadciśnienie, choroba niedokrwienna serca, cukrzyca, nowotwory, choroby układu oddechowego, pokarmowego oraz układu mięśniowo-kostnego i nerwowego. Stan opieki medycznej w Kwidzynie wymaga poprawy, zwłaszcza w zakresie profilaktyki i leczenia chorób cywilizacyjnych.

6. STRUKTURA GOSPODARCZA

6.1. Fakty

- Struktura gospodarcza Kwidzyna jest zróżnicowana – w mieście wytwarza się papier i celulozę, telewizory, produkty żywnościowe, osprzęt samochodowy, opakowania z drewna, metali i tworzyw sztucznych, materiały budowlane. Dominują dwa wielkie zakłady zatrudniające ponad 2000 osób: *International Paper Kwidzyn SA* oraz *Philips Poland Sp. z o.o.*, trzy firmy zatrudniające 500-1000 osób oraz dwie firmy liczące 100-500 pracowników. Ponadto około innych 50 firm zatrudnia więcej niż 10 osób.
- W mikrofirmach (do pięciu zatrudnionych), pracuje ok. 3500 osób, głównie jest to działalność handlowa i usługowa, bardzo ważny i dynamicznie wzrastający sektor gospodarki miasta. Liczba sklepów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest w Kwidzynie wyższa niż w podobnych miastach regionu.



- Rozbudowany jest sektor usług publicznych, związanych z subregionalnymi funkcjami miasta. W Kwidzynie istnieje również 170 gospodarstw rolnych.
- Łącznie miasto oferuje ok. 16000 miejsc pracy, z tego ok. 7000 w przemyśle, ok. 5000 w handlu i usługach, ok. 1000 w budownictwie.

6.2. Ocena struktury gospodarczej Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Zróżnicowanie branżowe i wielkościowe gospodarki Kwidzyna, co jest zgodne z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Doświadczenie i wiedza wielu przedsiębiorstw w zakresie skomplikowanych, istotnych ekologicznie technologii (chemia, elektronika).
- Dobra kondycja finansowa większości przedsiębiorstw, produkujących wyroby poszukiwane na rynku, zdolnych do elastycznego reagowania na zmiany popytu.
- Proekologiczny charakter produkcji niektórych zakładów, gdyż wykorzystują one surowce odnawialne (drewno, surowce rolne) lub wytwarzają wyroby łatwe do odzysku (np. papier).
- Spontanicznie i szybko rozwijający się sektor drobnej przedsiębiorczości, wykorzystujący lokalne zasoby.

Wady i słabości:

- Uciążliwy dla środowiska charakter produkcji (papier, produkty żywnościowe, tworzywa sztuczne) wielu kwidzyńskich zakładów.
- Antyeekologiczny charakter kwidzyńskich wyrobów w niektórych zastosowaniach (np. styropian do pakowania żywności).

Okazje i szanse:

- Wiele kwidzyńskich zakładów szybko rozwija się i inwestuje, co umożliwia wprowadzenie nowych technologii, z reguły bardziej przyjaznych dla środowiska.
- Wykorzystanie polepszającej się sytuacji gospodarki Kwidzyna oraz wysokiego budżetu do zapoczątkowania rozwoju zrównoważonego.
- Włączenie proekologicznych działań *International Paper Kwidzyn SA*.

Trudności i zagrożenia:

- Niechęć wiodących zakładów produkcyjnych Kwidzyna do angażowania się w rozwój zrównoważony.
- Pojawianie się nowych uciążliwych dla środowiska zakładów produkcyjnych (lub nowych technologii w zakładach istniejących), wykorzystujących nadwyżki siły roboczej na lokalnym rynku.

6.3. Wnioski

- Dobra koniunktura gospodarcza kraju oznacza sukces ekonomiczny wiodących firm Kwidzyna. Wysokie i stale rosnące dochody budżetowe miasta umożliwiają podjęcie ważnych zadań publicznych, w tym strategii rozwoju zrównoważonego.
- Strategia rozwoju zrównoważonego zgodna jest z długofalowym interesem gospodarki Kwidzyna, gdyż umożliwia zachowanie walorów lokalizacyjnych miasta, coraz bardziej zależnych od stanu środowiska przyrodniczego, dobrych warunków zamieszkania dla pracowników oraz doskonalenie technologii w celu sprostania coraz ostrzejszym przepisom o ochronie środowiska.
- Sukces rozwoju zrównoważonego w Kwidzynie zależy będzie od ścisłej współpracy pomiędzy wiodącymi zakładami, a zwłaszcza *International Paper Kwidzyn SA*, władzami miejskimi a stowarzyszeniami i zorganizowanymi społecznościami lokalnymi.

7. STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA

7.1. Fakty

- W strukturze przestrzennej miasta dominują dwa obszary: północny – o charakterze zwartej zabudowy mieszkaniowo-usługowej i południowy o charakterze przemysłowym.
- Brakuje najbardziej wartościowej części Starego Miasta w bezpośrednim otoczeniu zespołu katedralno-zamkowego.
- Obecny układ przestrzenny miasta wymuszony został częściowo przez struktury fizjograficzne zbocza doliny Wisły i doliny Liwy.
- Potencjalny obszar rozwojowy funkcji mieszkaniowych i usługowych miasta znajduje się w jego północnej części. Rezerwy dla funkcji produkcyjnych i składowych istnieją wokół istniejących terenów tego typu w południowej części miasta.
- Kwidzyn nie posiada spójnego, wewnętrznego systemu przyrodniczego.
- Miasto podzielone jest układem komunikacyjnym (kolej i główne drogi) na trzy części: wschodnią (osiedla: Bajkowe, Piastowskie, Zatorze I i II, Nad Liwą, Zacisze), północno-zachodnią (Stare Miasto, Spółdzielcze i osiedle Hallera) i południową (tereny przemysłowe).
- W strukturze użytkowania ziemi dominują:
 - tereny zainwestowane – 41%;
 - użytki rolne – 31%;
 - lasy – 24%.
- Tereny zieleni miejskiej zajmują ok. 50 ha, czyli 2% obszaru miasta. Zbliżoną powierzchnię zajmują ogrody działkowe (67 ha).

7.2. Ocena struktury przestrzennej Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Zwartość struktury mieszkaniowo-usługowej części miasta.
- Koncentracja zainwestowania przemysłowo-składowego.
- Wyraźny podział funkcjonalny miasta na część mieszkaniowo-usługową i przemysłową.

Wady i słabości:

- Rozcięcie terenów mieszkaniowo-usługowych miasta układem komunikacyjnym kolei i głównej drogi północ-południe na część wschodnią i zachodnią.
- Niski udział ogólnodostępnych wewnątrzmijskich terenów zielonych i brak ich spójności przestrzennej.

Okazje i szanse:

- Rekompozycja przestrzenna Starego Miasta i możliwość stworzenia centrum miasta zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Możliwość tworzenia osiedli ekologicznych w północnej, rozwojowej części miasta.
- Możliwość ukształtowania ogólnomiejskiej strefy rekreacyjno-ekologicznej w dolinie Liwy.
- Wykorzystanie walorów krajobrazowych doliny Wisły dla lokalizacji zainwestowania mieszkaniowego i rekreacyjnego.

Trudności i zagrożenia

- Silne ograniczenia fizjograficzne i ekologiczne przestrzennego rozwoju miasta w aktualnej strukturze urbanistycznej.
- Powstanie podmiejskich osiedli intensywnej zabudowy mieszkaniowej.
- Dekoncentracja przemysłu, powstawanie nowych obiektów przemysłowych i skladowych w strefie podmiejskiej.
- Położenie obszaru mieszkaniowo-usługowego na kierunku przeważających wiatrów znad przemysłowej części miasta.

7.3. Wnioski

- Obecna struktura przestrzenna miasta umiarkowanie sprzyja podjęciu działań rewaloryzacyjnych zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Zagrożeniem dla rozwoju zrównoważonego miasta jest dekoncentracja funkcji przemysłowej, a także powstanie podmiejskich zwartych struktur osadniczych.
- Północny obszar rozwojowy predysponowany jest do lokalizacji osiedli ekologicznych.
- Wskazane jest zespolenie funkcjonalne z miastem potencjalnego obszaru rekreacyjno-ekologicznego doliny Liwy i otwarcie krajobrazowe miasta na dolinę Wisły.
- Konieczne jest przewyciężenie podziałów miasta przez układ komunikacyjny.

8. SYSTEM TRANSPORTOWY

8.1. Fakty

- Istnieje szkielet ulic przelotowych, (drogi krajowe nr 514, 521, 232), prowadzących na zewnątrz miasta we wszystkich kierunkach.
- Istnieje lokalna linia kolejowa, prowadząca na północ, południe oraz wschód, na której odbywa się niewielki i stale malejący ruch pasażerski.
- W centrum miasta istnieje dworzec kolejowy, a wokół rezerwy terenowe.
- Transport zbiorowy siecią linii obsługiwaną przez autobusy.
- Przy braku obwodnicy miejskiej poważnym obciążeniem dla Kwidzyna jest transport ciężarowy, zwłaszcza w okresie skupu płodów rolnych.
- Prowadzone są stałe prace modernizacyjne nad układem drogowo-ulicznym.

8.2. Ocena systemu transportowego Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Kwidzyn posiada dobrze rozwiniętą sieć uliczną o wystarczającej przepustowości, która nie jest jednak dostosowana do stale rosnącego ruchu samochodowego, ze względu na brak ulic zbiorczych.
- Istnieje miejska komunikacja, dworzec kolejowy i dobre powiązania z bezpośrednim otoczeniem miasta.

Wady i słabości:

- Brak drogi obwodowej odciążającej śródmieście od ruchu północ-południe.
- Mało zhierarchizowany układ uliczny, zwłaszcza w dzielnicy Zatorze.
- Brak bezpośredniego połączenia pieszego dzielnicy Zatorze z zachodnią cz. miasta.
- Brak wystarczającej ilości miejsc parkingowych i postojowych.

Okazje i szanse:

- Powstanie miejskiej sieci ścieżek rowerowych (wg opracowanej koncepcji).
- Powstanie miejskiej sieci dróg i ścieżek pieszych (brak koncepcji).
- Odrodzenie lokalnego ruchu kolejowego, głównie pasażerskiego (tzw. lekka kolej).

Trudności i zagrożenia:

- Dalszy wzrost poziomu motoryzacji indywidualnej, zużycia energii oraz emisji spalin i hałasu przez samochody.
- Niebezpieczeństwo znacznego obniżenia walorów rewaloryzowanej części Starego Miasta wskutek braku realnej koncepcji garażowania i parkowania.
- Wzrost natężenia podróży w północnej części miasta – z nowo powstających obszarów mieszkaniowych do śródmieścia i zakładów pracy na południu.
- Dalszy wzrost zapotrzebowania na tereny budowlane, co zwłaszcza zagraża obszarom zielonym i zadrzewieniom przyulicznym.
- Dalszy wzrost trudności i zakłóceń w ruchu ulicznym, zwłaszcza na trasach przelotowych i w śródmieściu.
- Obniżenie sprawności i ogólnej efektywności ekonomicznej systemu transportowego miasta.
- Ograniczenie a nawet całkowite wstrzymanie lokalnego, kolejowego ruchu pasażerskiego.

8.3. Wnioski

- System drogowy miasta jest nieuporządkowany, wymaga uzupełnień modernizacji, w tym ewentualnie budowy drogi obwodowej.
- Koncepcja rewaloryzacji części Starego Miasta wymaga uzupełnienia o realny system parkowania i garażowania.
- Dalsze, nieograniczone zwiększanie gęstości ruchu samochodowego doprowadzi do obniżenia sprawności systemu i znacznego wzrostu uciążliwości dla mieszkańców (hałas, spaliny, wypadki).
- Komunikacja zbiorowa wymaga uzupełnienia i podniesienia jej jakości, w tym ewentualnego rozważenia wprowadzenia lekkiej kolei.
- Wobec niewielkich rozmiarów i zwartości przestrzennej miasta odpowiednio zorganizowany ruch pieszy, rowerowy i komunikacja zbiorowa mogą stanowić atrakcyjną alternatywę dla samochodu osobowego.

9. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

9.1. Fakty

- Miasto zaopatrywane jest w wodę z dwóch, komunalnych ujęć wód podziemnych: przy ul. Sportowej (wody trzeciorzędowe i czwartorzędowe) i w Kamionce - 3,5 km na NE od Kwidzyna (wody kredowe, trzeciorzędowe czwartorzędowe).
- Udział w zaopatrzeniu miasta w wodę ujęcia przy ul. Sportowej ma wynosić około 1/3 i w Kamionce około 2/3 (łącznie $Q_{max} = 770 \text{ m}^3/\text{h}$, $16.320 \text{ m}^3/\text{d}$).
- Woda tłoczona jest do miejskiej sieci wodociągowej, której łączna długość wynosiła w końcu 1997 r. 90.173 m.
- *International Paper Kwidzyn SA* posiada własne ujęcie wód podziemnych na potrzeby bytowe załogi (pozwolenie na $77 \text{ m}^3/\text{h}$, $1.848 \text{ m}^3/\text{d}$). Na potrzeby technologiczne woda pobierana jest z Wisły.
- Kwidzyn ze względu na lokalizację bardzo dużego zakładu z branży wodochłonnej (*International Paper Kwidzyn SA*) stanowi jedno z największych źródeł wytwarzających ścieki w regionie pomorskim.
- Układ kanalizacji sanitarnej obsługuje ok. 92 % zabudowanej powierzchni miasta.
- Około 5% mieszkańców Kwidzyna nie posiada możliwości odprowadzania ścieków przez układ kanalizacji sanitarnej.
- Układ kanalizacji sanitarnej odprowadza ścieki do przyzakładowej oczyszczalni ścieków *International Paper Kwidzyn SA* w maksymalnej wielkości – $19.200 \text{ m}^3/\text{dobę}$ (maksymalny przepływ w godzinie szczytu $1500 \text{ m}^3/\text{dobę}$).
- Ścieki komunalne, oprócz typowych ścieków socjalno-bytowych, zawierają ścieki przemysłowe, odbierane z zakładów przez kanalizację sanitarną.
- Kwidzyn posiada kanalizację mieszaną, w starej części miasta ogólnospławną, a w nowej rozdzielczą. Z kanalizacją ogólnospławną wiążą się sytuacje zagrożenia przelewami i zrzutami nie oczyszczonych ścieków bezpośrednio do Liwy.
- Relatywnie niewielkie ilości ścieków bytowych odprowadzane są do cieków powierzchniowych i gruntu w sposób nielegalny. Występuje to na terenach miasta nie podłączonych do układu kanalizacyjnego.
- Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód Liwy są zrzuty wód deszczowych. Miejsc zrzutów jest 20 - każdy jest źródłem zanieczyszczeń wód Liwy.

- *International Paper Kwidzyn SA*, pobiera wodę z Wisły i do niej poprzez oczyszczalnię zrzuca ścieki (prawie 136 tys. m³/dobę). W ostatnich latach wystąpił wzrost ilości zrzucanych ścieków do Wisły, przy jednoczesnym spadku ilości zużywanej wody i wielkości ładunku zanieczyszczeń na tonę produktu.
- Oczyszczalnia ścieków *International Paper Kwidzyn SA* przyjmuje ścieki z terenu miasta na część mechaniczną, gdzie ścieki zostają podczyszczone, następnie następuje proces biologicznej utylizacji w komorach osadu czynnego. Zrzut oczyszczonych wód do Wisły odbywa się kolektorem grawitacyjno-tłocznym.
- Użytkownikiem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest *Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.* w Kwidzynie. Wywozem nieczystości płynnych zajmuje się *Przedsiębiorstwo usług sanitarnych Sp. z o.o.* w Kwidzynie

9.2. Ocena gospodarki wodno-ściekowej Kwidzyna

Silne strony i zalety:

- Duże zasoby wód podziemnych i powierzchniowych (Wisła).
- Funkcjonowanie oczyszczalni ścieków *International Paper Kwidzyn SA*.

Wady i słabości:

- Występowanie w części miasta kanalizacji ogólnospławnej.
- Brak kanalizacji sanitarnej na około 8% powierzchni miasta.
- Duży wpływ kanalizacji deszczowej na zanieczyszczenie wód Liwy.

Okazje i szanse:

- Możliwość pozyskania środków finansowych na modernizację gospodarki ściekowej z funduszy przeznaczonych na poprawę stanu ekologicznego Zatoki Gdańskiej.
- Opracowana „Koncepcja uporządkowania gospodarki ściekowej miasta Kwidzyna 1997”.

Trudności i zagrożenia

- Uzależnienie miasta w zakresie oczyszczania ścieków od *International Paper Kwidzyn SA*.
- Brak uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w zlewni Liwy, powyżej miasta.
- Zły stan techniczny starych układów kanalizacyjnych.

9.3. Wnioski

- Gospodarka wodno-ściekowa w Kwidzynie jest bliska stanu zadowalającego i nie będzie stanowić bariery dla wraźnia zasad rozwoju zrównoważonego.
- Konieczne są przede wszystkim następujące działania:
 - likwidacja kanalizacji ogólnospławnej;
 - objęcie całego miasta kanalizacją sanitarną;
 - podczyszczanie wód opadowych we wszystkich układach kanalizacji deszczowej.

10. GOSPODARKA ODPADAMI

10.1. Fakty

- W Kwidzynie powstają odpady komunalne o objętości ok. 61 000 m³ i ciężarze 12 tys. ton. rocznie.
- Odbiorem i wywozem odpadów na składowisko zajmują się dwie firmy: *Przedsiębiorstwo Usług Sanitarnych sp. z o.o. (PUS)* w Kwidzynie oraz *PPH-U „Gaminex”*, w których dominuje kapitał prywatny, przy czym *PUS* obsługuje 80% klientów.
- Odpady gromadzone są częściowo w sposób selektywny i wywożone na eksploatowane od 1972 roku składowisko położone w miejscowości Bądky (gmina Gardeja), na południe od miasta w odległości ok. 1,5 km.
- Na składowisku w Bądkach składowane są również niektóre odpady przemysłowe z zakładów przemysłowych Kwidzyna (ok. 4 500 m³/rok).
- W 1997 r. na składowisko trafiło ok. 85 000 m³ odpadów, a ilość ta w ostatnich latach rośnie.
- Składowisko jest w znacznej części wypełnione, nie spełnia wymagań, zanieczyszcza wody podziemne metalami ciężkimi i winno być do 2001 roku zamknięte.
- Największy producent odpadów – *International Paper Kwidzyn SA* posiada własne składowisko na terenie zakładu.

10.2. Ocena gospodarki odpadami w Kwidzynie

Silne strony i zalety

- Objęcie całego obszaru miasta i przeważającej części mieszkańców obsługą przez firmy wywozowe.
- Działania na rzecz likwidacji dzikich składowisk.
- Podjęcie w 1993 r. segregacji odpadów w podziale na makulaturę, stłuczkę szklaną i tworzywa sztuczne, przy czym gromadzone odpady charakteryzują się małą ilością zanieczyszczeń.
- Poprawna eksploatacja wysypiska w Bądkach, mimo znacznych braków w jego podstawowym wyposażeniu.
- Niska cena składowania odpadów, co zachęca do korzystania z wysypiska.

Wady i słabości

- Przystarzały sprzęt wywozowy, niewystarczająca ilość pojemników.
- Segregowane przez mieszkańców odpady wywożone są na składowisko w Bądkach (z wyjątkiem tworzyw sztucznych, które składowane są w bazie *PUS*), co częściowo przekreśla sens segregacji.
- Zanieczyszczenie wód podziemnych metalami ciężkimi przez wody odciekowe z wysypiska w Bądkach.
- Brak drenażu, odgazowania i kończący się potencjał składowiska w Bądkach.
- Brak rozwiązań w zakresie składowania takich odpadów, jak budowlane, ziemia itp.

Okazje i szanse

- Istnienie programów:
 - „Program gospodarki odpadami dla miasta Kwidzyna” (1997);
 - „Program segregacji odpadów w Kwidzynie” (1997);
 - „Program edukacyjny – segregacja odpadów w mieście” (1999)
- Wprowadzenie europejskiego prawa o gospodarowaniu odpadami wymuszającego proekologiczne rozwiązania.

Trudności i zagrożenia

- Dalszy wzrost ilości odpadów komunalnych wskutek wzrostu poziomu życia mieszkańców.
- Brak decyzji co systemowi gospodarowania odpadami komunalnymi i lokalizacji nowego składowiska oraz innych niezbędnych urządzeń do utylizacji odpadów.
- Brak współpracy międzygminnej w zakresie gospodarowania odpadami.

10.3. Wnioski

- Konieczny jest szybki wybór technologii gospodarowania odpadami komunalnymi.
- Ponieważ nie da się uniknąć współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie gospodarki odpadami, należy podjąć energiczne działania polityczne i organizacyjne w celu zainicjowania takiej współpracy.
- Program segregacji odpadów należy „zrewaloryzować” i dostosować do nowej koncepcji gospodarowania odpadami komunalnymi.

11. GOSPODARKA ENERGIĄ

11.1. Fakty

- Miejska sieć grzewcza, zasilana z elektrociepłowni *International Paper Kwidzyn SA* o mocy 46 MW, zaopatruje 70% budynków wielorodzinnych (osiedla: Bajkowe, Zatorze, Spółdzielcze, Hallera, Zacisze, Piastowskie, Stare Miasto).
- Sieć gazowa niskiego ciśnienia dociera do 97% mieszkań, a 15% gospodarstw domowych korzysta z gazu dla celów grzewczych.
- W ostatnich latach nastąpił spadek liczby indywidualnych źródeł ciepła spalających paliwa stałe.
- Prowadzone są stałe działania modernizacyjne, co doprowadziło do spadku zapotrzebowania na ciepło z miejskiej sieci grzewczej: 0,195 MW/1 obiekt w 1994 roku do 0,134 MW/1 obiekt w 1998 roku.

11.2. Ocena gospodarki energią w Kwidzynie

Silne strony i zalety

- W Kwidzynie istnieją alternatywne nowoczesne systemy zaopatrzenia w ciepło: sieć gazowa, miejska sieć grzewcza, indywidualne kotły olejowe i na gaz płynny.
- Zwarty układ przestrzenny miasta umożliwia efektywne zaopatrzenie budynków w ciepło z sieci grzewczej lub gazowej;
- Systematyczna rozbudowa sieci gazowej niskiego ciśnienia.

Wady i słabości

- Częściowo przestarzała sieć gazowa niskiego ciśnienia (remontowana w miarę potrzeb i możliwości finansowych przez *Rejon Gazowniczy Elbląg*).

Okazje i szanse

- Utrzymujące się wysokie ceny nośników energii, co sprzyja jej oszczędzaniu.
- Szybki postęp w dziedzinie energooszczędnych rozwiązań w budownictwie, spręście gospodarstwa domowego.
- Istnienie programu gazyfikacji gminy wiejskiej Kwidzyn.

Trudności i zagrożenia

- Nasilenie walki konkurencyjnej pomiędzy dostawcami nośników energii może prowadzić do obniżenia efektywności zbiorowych systemów zaopatrzenia w ciepło (CO, gaz sieciowy) i przejście na nierzadko mniej efektywne ekologicznie systemy indywidualne (kotły olejowe i gazowo - olejowe).
- Proekologiczne zmiany w systemie gospodarowania energią wymagać mogą znacznych nakładów finansowych indywidualnych odbiorców, które zwracają się w długim okresie czasu lub przynoszą efekty ogólnospołeczne.
- Uzależnienie wyboru nośnika energii i techniki grzewczej wyłącznie od rachunku ekonomicznego, co nie zawsze prowadzi do spadku jednostkowego zużycia energii i związanych z tym uciążliwości dla środowiska.
- W wypadku względnego obniżenia się cen nośników energii może pojawić się niechęć do jej oszczędzania.

11.3. Wnioski

- Konkurencja na rynku nośników energii jest ekonomicznie pożyteczna, o ile nie powoduje niekorzystnych ekologicznie efektów ubocznych, jak np. wzrost zużycia energii ze źródeł nieodnawialnych i emisji CO₂.
- Istnieje możliwość rozbudowy sieci grzewczej w zachodniej części miasta, wobec rezerw mocy źródeł i spadku zużycia jednostkowego.
- Istnieje możliwość rozbudowy sieci zaopatrzenia w gaz, zwłaszcza na obszarach, których nie obejmuje miejska sieć grzewcza (rezerwy mocy urządzeń).
- Niezbędna jest koordynacja przez władze miejskie rozbudowy i modernizacji miejskiej sieci grzewczej i sieci gazowej w celu wyeliminowania niekorzystnej ekologicznie konkurencji i wykorzystania korzystnych ekologicznie efektów współpracy.
- Konieczność zahamowania niekorzystnego ekologicznie odchodzenia od zbiorowych systemów zaopatrzenia w ciepło (CO, gaz przewodowy) do indywidualnych (kotły olejowe i gazowo-olejowe).

12. REKREACJA

12.1. Fakty

- Według wydanych przez Urząd Miasta materiałów informacyjnych w Kwidzynie warto zobaczyć: zespół katedralno-zamkowy, fragmenty murów miejskich, zespół zabudowań Stada Ogierów w Miłosnej, kościół parafialny, Pałac Fermora, gmach Sądu Ziemskiego, Konsulat Polski w Niemczech, budynek poczty, gmach sądu, gmach gimnazjum, dworzec kolejowy i koszary.
- Na obszarze Kwidzyna występują następujące przyrodnicze rejonów rekreacyjne: śródmiejskie tereny rekreacyjne, leśne rejonów rekreacyjne, dolina Liwy i rejon doliny Wisły.
- W otoczeniu Kwidzyna podstawowe rejonów rekreacyjne stanowią obszary chronionego krajobrazu (OChK) położone w bezpośrednim sąsiedztwie miasta (OChK Ryjewski Morawski i Sadliński) i w jego dalszym otoczeniu (OChK Gniewski, Nadwiślański, Doliny Kwidzyńskiej, Białej Góry, Jeziora Dzierzgoń i Rzeki Liwy). Większość wymienionych obszarów chronionego krajobrazu integruje przestrzennie Dolina Kwidzyńska, stanowiąca fragment Doliny Dolnej Wisły.
- W dalszym otoczeniu miasta znajdują się rezerwaty przyrody „Biała Góra”, „Jezioro Liwieniec”, „Opalenie Górne”, „Opalenie Dolne”, „Wiosło Małe” i „Wiosło Duże”. Mogą one stanowić obiekty turystyki kwalifikowanej - ekologiczno-edukacyjnej.
- Przez Kwidzyn i w jego otoczeniu przebiegają dwa znakowane szlaki turystyki pieszej - „Napoleoński” (z Ławy do Kwidzyna) i „Kopernikowski”.

12.2 Ocena rekreacji

Silne strony i zalety

- Duża wartość kulturowa zespołu katedralno-zamkowego jako obiektu przyciągającego turystów.
- Zróżnicowanie przyrodniczych rejonów rekreacyjnych w obrębie miasta.
- Bogactwo rejonów rekreacyjnych w bliższym i dalszym otoczeniu miasta.

Wady i słabości

- Niedostateczny rozwój infrastruktury turystycznej.
- Słabe zagospodarowanie miejskich rejonów rekreacyjnych.
- Słabe powiązanie z głównym, drogowym ciągiem komunikacyjnym Doliny Dolnej Wisły.

Okazje i szanse

- Rozwój w przyszłości turystyki na Wiśle i jej obsługa w Kwidzynie.
- Uruchomienie lekkiej kolei łączącej miasto z brzegiem Wisły.
- Realne plany zagospodarowania rekreacyjnego doliny Liwy i budowy sieci ścieżek rowerowych.
- Plan ustanowienia Parku Krajobrazowego Doliny Dolnej Wisły.

Trudności i zagrożenia

- Małe znaczenie rekreacji w ocenie mieszkańców miasta.
- Wizerunek Kwidzyna jako miasta przemysłowego, o niekorzystnych warunkach środowiskowych.
- Brak rozwoju technologii przyjaznych środowisku w usługach turystycznych.
- Brak kadr dla obsługi turystyki w dostosowaniu do trendów proekologicznych.
- Budowa kaskady dolnej Wisły.
- Brak poprawy sytuacji sozologicznej miasta.
- Zaniechanie ochrony i rewaloryzacji walorów krajobrazowych.

12.3. Wnioski

- W Kwidzynie istnieją walory kulturowe i przyrodnicze dla rozwoju funkcji rekreacyjnej, w tym nawiązującej do trendów proekologicznych.
- Podstawowe problemy włączenia rekreacji do rozwoju zrównoważonego Kwidzyna to:
 - poprawa sytuacji sozologicznej miasta i jego przemysłowego wizerunku;
 - ochrona i rewaloryzacja walorów krajobrazowych;
 - rozwój usług turystycznych przyjaznych środowisku;
 - edukacja kadr turystyki w dostosowaniu do trendów proekologicznych;
 - edukacja ekologiczna społeczności lokalnej i turystów;
 - opracowanie programów bliższego poznania przyrody i ich wdrożenie.
- Odmienne obszary problemowe w zakresie rozwoju rekreacji proekologicznej w Kwidzynie to:
 - dolina Liwy (konieczne kompleksowe zagospodarowanie);
 - dolina Wisły (predyspozycje dla aktywnych form ruchu turystycznego);
 - kompleksy leśne (wskazane przystosowanie brzeżnych partii lasów);
 - tereny osiedli mieszkaniowych z zabudową wielorodzinną (pożądana rewaloryzacja terenów zielonych);
 - tereny osiedli mieszkaniowych z zabudową jednorodzinną (pożądane ukształtowanie ogólnodostępnych, osiedlowych terenów rekreacyjnych);
 - śródmiejskie tereny zielone (pożądana rewaloryzacja przestrzenna i jakościowa).

13. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW

1. KWIDZYN W GLOBALNYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM OTOCZENIU

- Uwarunkowania globalne, krajowe i regionalne w aspekcie strategii rozwoju zrównoważonego wykazują przewagę pozytywów.
- Najważniejszym uwarunkowaniem globalnym są szanse i zagrożenia wynikające z funkcjonowania *International Paper Kwidzyn SA*, krajowym – szanse i zagrożenia związane z zagospodarowaniem doliny Wisły, a regionalnym – rozwój subregionalnego ośrodka gospodarczego i usługowego w bogatym i zróżnicowanym przyrodniczo otoczeniu.

2. PRZYRODNICZY SYSTEM MIASTA

- Przyrodniczy system Kwidzyna tworzą elementy rangi krajowej, regionalnej i lokalnej.
- Główną cechą przyrodniczego systemu Kwidzyna jest jego spójność terytorialna, bardzo duża rola w bezpośrednim otoczeniu miasta i słabość w wymiarze lokalnym, wewnątrzmijskim.
- Wszystkie istniejące elementy przyrodniczego systemu miasta, rangi krajowej, regionalnej i lokalnej, wymagają ochrony w sensie terytorialnym oraz działań pielęgnacyjnych, rewaloryzacyjnych i w niektórych przypadkach restytucyjnych.
- Główne obszary problemowe w zakresie kształtowania przyrodniczego systemu Kwidzyna to dolina Liwy oraz zbocze doliny Wisły i jego podnóże.
- Na obszarze Kwidzyna występują obecnie: jeden rezerwat przyrody, trzy obszary chronionego krajobrazu (częściowo i na pograniczu) i 45 pomników przyrody.
- Projektowane jest wprowadzenie nowych form ochrony przyrody: parku krajobrazowego, użytków ekologicznych i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

3. STAN SOZOLOGICZNY

- Konieczna jest poprawa stanu środowiska, przede wszystkim w zakresie stanu aerosanitarnego, klimatu akustycznego i zanieczyszczenia wód Liwy.
- Aktualny stan środowiska nie stanowi bariery dla wdrożenia rozwoju zrównoważonego miasta.
- Pożądane jest kompleksowe, wiarygodne rozpoznanie stanu środowiska w mieście w celu stworzenia podstaw dla jednoznacznej oceny ekologicznych warunków życia ludzi i racjonalnych działań naprawczych.

4. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

- Kwidzyn jako miasto średniej wielkości dobrze odpowiada celom rozwoju zrównoważonego, gdyż nie powoduje wielkoobszarowych przekształceń środowiska, umożliwia powstanie więzi społecznych oraz poczucia tożsamości lokalnej.
- Wolny wzrost ludności miasta, zwłaszcza poprzez przyrost naturalny, ułatwia rozwój zrównoważony, gdyż nie powoduje nacisku społecznego na szybkie i w miarę tanie zaspokojenie podstawowych potrzeb – pracy i mieszkania.
- Młoda struktura wiekowa ludności jest wielką szansą dla rozwoju zrównoważonego pod warunkiem polepszenia jakości i podniesienia poziomu systemu edukacji w mieście. Wyższe kwalifikacje siły roboczej i proekologiczna strategia rozwoju miasta to podstawowe czynniki lokalizacji zaawansowanej technologicznie produkcji i wysoko efektywnych usług.
- Z drugiej strony taka struktura wiekowa ludności utrudnia realizację postulatu równości międzypokoleniowej w dostępie do dóbr środowiskowych i innych, gdyż wymaga przeznaczenia środków budżetowych głównie na ludzi młodych.
- Niski poziom wykształcenia i kultury sprzyjają również przejmowaniu postaw konsumpcyjnych i antyekologicznych. Jeżeli warunek podniesienia poziomu edukacji i jakości życia w Kwidzynie nie zostanie zrealizowany, najbardziej wartościowi młodzi ludzie wyemigrują z miasta.

5. STRUKTURA SPOŁECZNA

- Podstawowym społecznym warunkiem rozwoju zrównoważonego jest poprawa poziomu ogólnego wykształcenia, działania na rzecz edukacji proekologicznej oraz umacnianie lokalnych więzi społecznych, samorządności i samoorganizacji obywatelskiej – istnienia niezależnego i aktywnego samorządu mieszkańców na szczeblu miasta, osiedla i budynku, samorządu gospodarczego, stowarzyszeń.
- W świadomości kwidzynian występują wzorce osobowe: „osadnika”, „budowniczego kombinatu” oraz „reformatora i przedsiębiorcy”. Trudno powiedzieć, na ile są one konkurencyjne i który najbardziej sprzyja rozwojowi zrównoważonemu. Brakuje natomiast w Kwidzynie tradycji i poczucia zasiedziałości, tak istotnych dla niektórych aspektów rozwoju zrównoważonego.
- Struktura zachorowalności i umieralności według przyczyn jest w Kwidzynie typowa dla obszarów uprzemysłowionych i zurbanizowanych. Dominują tu takie choroby cywilizacyjne jak: nadciśnienie, choroba niedokrwienna serca, cukrzyca,

nowotwory, choroby układu oddechowego, pokarmowego oraz układu mięśniowo-kostnego i nerwowego. Stan opieki medycznej w Kwidzynie wymaga poprawy, zwłaszcza w zakresie profilaktyki i leczenia chorób cywilizacyjnych.

6. STRUKTURA GOSPODARCZA

- Dobra koniunktura gospodarcza kraju oznacza sukces ekonomiczny wiodących firm Kwidzyna. Wysokie i stale rosnące dochody budżetowe miasta umożliwiają podjęcie ważnych zadań publicznych, w tym strategii rozwoju zrównoważonego.
- Strategia rozwoju zrównoważonego zgodna jest z długofalowym interesem gospodarki Kwidzyna, gdyż umożliwia zachowanie walorów lokalizacyjnych miasta, coraz bardziej zależnych od stanu środowiska przyrodniczego, dobrych warunków zamieszkania dla pracowników oraz doskonalenie technologii w celu sprostania coraz ostrzejszym przepisom o ochronie środowiska.
- Sukces rozwoju zrównoważonego w Kwidzynie zależy będzie od ścisłej współpracy pomiędzy wiodącymi zakładami, a zwłaszcza *International Paper Kwidzyn SA*, władzami miejskimi a stowarzyszeniami i zorganizowanymi społecznościami lokalnymi.

7. STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA

- Obecna struktura przestrzenna miasta umiarkowanie sprzyja podjęciu działań rewaloryzacyjnych zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Zagroženiem dla rozwoju zrównoważonego miasta jest dekoncentracja funkcji przemysłowej, a także powstanie podmiejskich zwartych struktur osadniczych.
- Północny obszar rozwojowy predysponowany jest do lokalizacji osiedli ekologicznych.
- Wskazane jest zespolenie funkcjonalne z miastem potencjalnego obszaru rekreacyjno-ekologicznego doliny Liwy i otwarcie krajobrazowe miasta na dolinę Wisły.
- Konieczne jest przewyższenie podziałów miasta przez układ komunikacyjny.

8. SYSTEM TRANSPORTOWY

- System drogowy miasta jest nieuporządkowany, wymaga uzupełnień modernizacji, w tym ewentualnie budowy drogi obwodowej.
- Koncepcja rewaloryzacji części Starego Miasta wymaga uzupełnienia o realny system parkowania i garażowania.

- Dalsze, nieograniczone zwiększanie gęstości ruchu samochodowego doprowadzi do obniżenia sprawności systemu i znacznego wzrostu uciążliwości dla mieszkańców (hałas, spaliny, wypadki).
- Komunikacja zbiorowa wymaga uzupełnienia i podniesienia jej jakości, w tym ewentualnego rozważenia wprowadzenia lekkiej kolei.
- Wobec niewielkich rozmiarów i zwartości przestrzennej miasta odpowiednio zorganizowany ruch pieszy, rowerowy i komunikacja zbiorowa mogą stanowić atrakcyjną alternatywę dla samochodu osobowego.

9. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

- Gospodarka wodno-ściekowa w Kwidzynie jest bliska stanu zadowalającego i nie będzie stanowić bariery dla wdrażania zasad rozwoju zrównoważonego.
- Konieczne są przede wszystkim następujące działania:
 - likwidacja kanalizacji ogólnospławnej;
 - objęcie całego miasta kanalizacją sanitarną;
 - podczyszczanie wód opadowych we wszystkich układach kanalizacji deszczowej.

10. GOSPODARKA ODPADAMI

- Konieczny jest szybki wybór technologii gospodarowania odpadami komunalnymi.
- Ponieważ nie da się uniknąć współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie gospodarki odpadami, należy podjąć energiczne działania polityczne i organizacyjne w celu zainicjowania takiej współpracy.
- Program segregacji odpadów należy „zrewaloryzować” i dostosować do nowej koncepcji gospodarowania odpadami komunalnymi.

11. GOSPODARKA ENERGIĄ

- Konkurencja na rynku nośników energii jest ekonomicznie pożyteczna, o ile nie powoduje niekorzystnych ekologicznie efektów ubocznych, jak np. wzrost zużycia energii ze źródeł nieodnawialnych i emisji CO₂.
- Istnieje możliwość rozbudowy sieci grzewczej w zachodniej części miasta, wobec rezerw mocy źródeł i spadku zużycia jednostkowego.
- Istnieje możliwość rozbudowy sieci zaopatrzenia w gaz, zwłaszcza na obszarach, których nie obejmuje miejska sieć grzewcza (rezerwy mocy urządzeń).
- Niezbędna jest koordynacja przez władze miejskie rozbudowy i modernizacji miejskiej sieci grzewczej i sieci gazowej w celu wyeliminowania niekorzystnej

ekologicznie konkurencji i wykorzystania korzystnych ekologicznie efektów współpracy.

- Konieczność zahamowania niekorzystnego ekologicznie odchodzenia od zbiorowych systemów zaopatrzenia w ciepło (CO, gaz przewodowy) do indywidualnych (kotły olejowe i gazowo-olejowe).

12. REKREACJA

- W Kwidzynie istnieją walory kulturowe i przyrodnicze dla rozwoju funkcji rekreacyjnej, w tym nawiązującej do trendów proekologicznych.
- Podstawowe problemy włączenia rekreacji do rozwoju zrównoważonego Kwidzyna to:
 - poprawa sytuacji sozologicznej miasta i jego przemysłowego wizerunku;
 - ochrona i rewaloryzacja walorów krajobrazowych;
 - rozwój usług turystycznych przyjaznych środowisku;
 - edukacja kadr turystyki w dostosowaniu do trendów proekologicznych;
 - edukacja ekologiczna społeczności lokalnej i turystów;
 - opracowanie programów bliższego poznania przyrody i ich wdrożenie.
- Odmienne obszary problemowe w zakresie rozwoju rekreacji proekologicznej w Kwidzynie to:
 - dolina Liwy (konieczne kompleksowe zagospodarowanie);
 - dolina Wisły (predyspozycje dla aktywnych form ruchu turystycznego);
 - kompleksy leśne (wskazane przystosowanie brzeżnych partii lasów);
 - tereny osiedli mieszkaniowych z zabudową wielorodzinną (pożądana rewaloryzacja terenów zielonych);
 - tereny osiedli mieszkaniowych z zabudową jednorodzinną (pożądane ukształtowanie ogólnodostępnych, osiedlowych terenów rekreacyjnych);
 - śródmiejskie tereny zielone (pożądana rewaloryzacja przestrzenna i jakościowa).

Gdańsk, 10.12.1998 r.

Literatura i materiały źródłowe

- Andrzejewski R., 1980, Ekofizjografia i ekologiczne kształtowanie środowiska biotycznego na obszarach zurbanizowanych, Człowiek i Środowisko, t.4, nr 4
- Barton H., 1992, City Transport: Strategies for Sustainability, [in:] Sustainable Development and Urban Form, Breheny M. J. (ed.), Pion, London, pp. 197-216.
- Bogdanienko J., Kłopotek A., 1997, Ekologiczne uwarunkowania rozwoju energetyki [w:] Scenariusze ekorozwoju przy różnym poziomie gospodarki. Materiały konferencji Naukowej, Biblioteka „Ekonomia i Środowisko”, nr 22, AGH, Kraków, s. 129-134.
- Brach E., Kleczkowski M., 1997, Studium programowo-przestrzenne zagospodarowania Doliny Rzeki Liwy, Arch. Prac. Proj., Gdańsk (maszynopis)
- Dokumentacja fizjograficzna ogólna miasta Kwidzyna, 1959, opr. zbior. zespół autorski „Geoprojekt”, Gdańsk (maszynopis)
- Dolina Dolnej Wisły, 1982, praca zbior. pod red. B. Augustowskiego, Ossolineum
- Dutkowski M., Przewoźniak M. i in., 1998, Studia i analizy szczegółowe do „Raportu o stanie Kwidzyna – Agenda 21”, BPIWP „PROEKO” i „Regis Consulting”, Gdańsk (maszynopis)
- Działania w zakresie ochrony środowiska podejmowane przez Radę Miejską, Zarząd Miejski oraz przedsiębiorstwa komunalne w Kwidzynie w latach 1991-1995 (do 31 maja 1997) oraz zamierzenia na lata następne, 1997, Kwidzyn, (maszynopis)
- Hałas drogowy na terenie m. Kwidzyn w świetle pomiarów przeprowadzonych w latach 1995-1996, 1997, opr. R. Cichoń, PIOŚ WIOŚ w Elblągu (maszynopis)
- Inwentaryzacja drzew dla zachodniej części miasta Kwidzyna, 1992, praca zbior., Eko-Nord BDPiZE, Gdańsk, (maszynopis)
- Inwentaryzacja drzew i ocena stanu ich zdrowotności dla wschodniej części miasta Kwidzyna, 1992, praca zbior., Eko-Nord BDPiZE, Gdańsk, (maszynopis)
- Inwentaryzacja urbanistyczna miasta Kwidzyn, 1997, PPR „Dom”, Starogard Gdański
- Inwentaryzacja złóż i wyrobisk kopalin stałych oraz składowisk odpadów na obszarze miasta Kwidzyn i gminy Kwidzyn, 1994, opr. Z. Kola, Przed. Geolog. w Warszawie - Zakład w Gdańsku (maszynopis)
- Jamroz K., Michalski L., 1998, Diagnoza funkcjonowania systemu transportowego i uwarunkowania jego rozwoju, BK-P ID „TRAFIK” s.c. w Gdańsku (maszynopis)
- Kamieniecka J., 1998, Ekopolityka w turystyce. Raport o zmianach możliwych i potrzebnych, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa
- Koncepcja układu ścieżek rowerowych dla miasta Kwidzyna, 1998, praca zbior., BU „PPP” Sp. z o.o. w Gdańsku (maszynopis)
- Koncepcja uporządkowania gospodarki ściekowej m. Kwidzyna, 1997, opr. M. Rajkiewicz, BT „EKO-WOD”, Elbląg (maszynopis)

- Koncepcja uporządkowania problemów ekologicznych miasta Kwidzyna. Etap I, 1991, praca zbior. pod kier. R. Mysiała, „Nederpol” Sp. z o.o., Gdańsk (maszynopis)
- Korytarz ekologiczny doliny Wisły. Stan - funkcjonowanie - zagrożenia, 1995, praca zbior. pod red. E. Gackiej-Grzesikiewicz, Fundacja IUCN Poland, Warszawa
- Kotliński A., 1994, Krajobrazy obszarów przyrodniczo cennych województwa elbląskiego, Agen. Rekl.-Wydaw., Elbląg
- Kotliński A. (red.), 1994, Walory krajobrazowe województwa elbląskiego, Agen. Rekl.-Wydaw. A. Grzegorzczak, Warszawa
- Kształtowanie systemu przyrodniczego miasta, 1996, praca zbior. pod red. B. Szulczewskiej i J. Kaftana, IGPIK, Warszawa
- Kwiecień K., 1982, Warunki klimatyczne w: Dolina Dolnej Wisły, praca zbior. pod red. B. Augustowskiego, Ossolineum, GTN, Gdańsk
- Łukasiewicz A., 1995, Dobór drzew i krzewów dla zieleni miejskiej środkowo-zachodniej Polski, Wyd. Nauk. UAM, Poznań
- Makowska A., 1998, Miasto Kwidzyn. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Etap I – Inwentaryzacja urbanistyczna. V – Inżynieryjne uzbrojenie terenu, „Dom” sp. z o.o., Gdańsk (maszynopis)
- Mapa zasobów obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. 1:500.000, 1990, praca zbior. pod red. A.S. Kleczkowskiego, IHiGI AG-H w Krakowie
- Materiały z Międzynarodowego Seminarium „Czyste powietrze”, 1998, Kwidzyn
- Miejscowy ogólny plan zagospodarowania przestrzennego miasta Kwidzyna, 1990
- Mieńko W., 1992, Aktualny stan rezerwatu Kwidzyńskie Ostnice, Eko-Nord BDPiZE, Gdańsk, (maszynopis)
- Mieszkańcy Kwidzyna o swoim mieście (Wyniki ankiety socjologicznej w ramach terenowych ćwiczeń urbanistycznych, z udziałem studentów III roku Wydziału Architektury PG), 1997, opr. M. Dymnicka (maszynopis)
- Nijkamp P., Perrels A. (ed.), 1994, Sustainable Cities in Europe. A Comparative Analysis of Urban Energy – Environmental Policies, Earthscan Publications Ltd, London.
- Ocena oddziaływania Zakładów Celulozowo-Papierniczych w Kwidzynie na środowisko, 1993, praca zbior. pod kier. J. Siuty, IOŚ, Warszawa (maszynopis)
- Ocena stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego na terenie miasta Kwidzyna, 1997, WSSE w Elblągu, Dział Higieny Komunalnej, Elbląg, (maszynopis)
- Oskarbski J., Michalski L., 1998, Inwentaryzacja systemu transportowego miasta Kwidzyna, BK-P ID „TRAFIK” s.c. w Gdańsku (maszynopis)
- Pomiary kontrolne stężeń 30-minutowych dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, chloru, siarkowodoru, merkaptanów, pyłu zawieszonego i mieszaniny węglowodorów w powietrzu atmosferycznym na terenie m. Kwidzyna, 1997, praca zbior., BPBM PROJMORS, Gdańsk (maszynopis)

-
- Problemy Kwidzyna w percepcji mieszkańców (Raport z badań socjologicznych), 1997, Pracownia Realizacji Badań Socjologicznych UG (maszynopis)
- Program edukacyjny – segregacja odpadów w mieście, 1999, Centrum Edukacji Ekologicznej w Kwidzynie (maszynopis)
- Program gospodarki odpadami dla miasta Kwidzyna, 1997, praca zbior., EKOLOG systems, Poznań, (maszynopis),
- Program segregacji odpadów w Kwidzynie, 1997, praca zbior., Kwidzyn, (maszynopis)
- Przewoźniak M., 1991, Przyrodnicze uwarunkowania gospodarki przestrzennej w miastach (wybrane zagadnienia metodyczne), w: Zarys proekologicznej metody kształtowania miast, wyd. SGGW-AR w Warszawie.
- Przewoźniak M. (red.), 1995, Ochrona przyrody w regionie gdańskim, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań
- Przewoźniak M., Świtajski S., Żbikowska A., 1998, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kwidzyna w zakresie problematyki ochrony środowiska przyrodniczego, BPIWP „PROEKO” w Gdańsku (maszynopis)
- Raport o stanie środowiska województwa elbląskiego w 1994, 1995, WIOŚ w Elblągu
- Raport o stanie środowiska województwa elbląskiego w 1995-96, 1997, WIOŚ w Elblągu
- Steen P., 1996, The Transportation System in a Sustainable City, [in:] Urban Development in an Ecocycles Adapted Industrial Society. Challenges for Swedish and International Research, Rolén M. (ed.), Stockholm, pp. 66-74.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. Kwidzyna, w opracowaniu, PPR „Dom” sp. z o.o., Gdańsk (maszynopis)
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa gdańskiego, 1996, praca zbior., Gdańsk (maszynopis)
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa elbląskiego, 1997, Elbląg (maszynopis)
- Wykaz pomników przyrody w Kwidzynie, 1998, UM Kwidzyna (maszynopis)